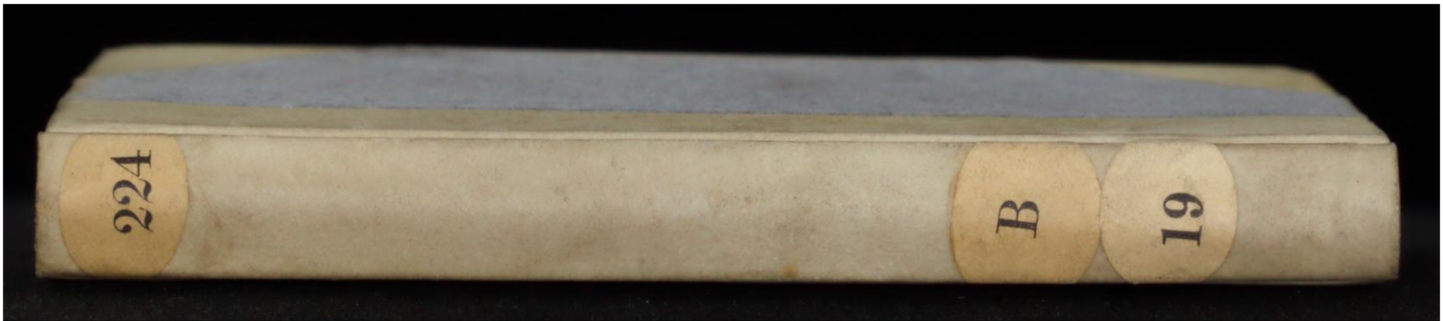
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

~~Elzev. t. 3~~

KW 224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

SAMVELIS BOCHARTI

EPISTOLA,

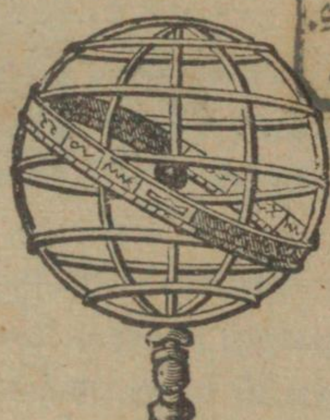
QVA RESPONDETVR
AD TRES QVÆSTIONES:

I. *De Presbyteratu & Epiſcopatu.*

II. *De Provocatione à Iudiciis Eccleſiaſticis.*

III. *De Iure ac Poteſtate Regum.*

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Iuxta Exemplar impreſſum

PARISIIS,

M DC L.

18

73.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

VIRO AMPLISSIMO

D. MORLEY,

REGIS ANGLIÆ

SACELLANO,

SAMVEL BOCHARTVS

S. D.

LITERAS, quas à te mihi reddidit illuſtris Heroïna veſtras (Vir Ampliſſime) poſtquam avidè perlegi, in eas Symplegades incidiſſe me ſenſi unde nullus patet exitus. Nam neque ſilere mihi liberum eſt conſulto à tali viro, de rebus maximi momenti; neque vera dicere ſine multorum offenſione: quam tamen abſit ut vitem cum veritatis diſpendio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Rogaveram cur veſtrates, hîc in Gallia pro causâ Regis exules, à communione cum noſtris Eccleſiis ferè abſtinerent. Reſpondes nos pleriſque illis non ſine cauſa eſſe ſuſpectos, ut qui idem ſentiamus cum Angliæ Presbyterianis. Quorum placita tria hæc eſſe vis. 1. *Epiſcopatum rejiciendum ut jugum Tyrannicum & planè Antichriſtianum*; Contra *Presbyterorum ordinem ubique & ab omnibus eſſe amplectendum, ut jure Divino ſtabilitum.* 2. *Presbyteros in iis omnibus quæ ad Eccleſiam quoquomodo pertinent ſummam habere poteſtatem; nec ab eorum ſummo collegio ullam dari provocationem.* 3. Item *Reges poſſe vi & armis à ſubditis cogi in ordinem; & ſi ſe præbeant immorigeros, de ſolio deturbari, in carcerem conjici, ſiſti in jus, per carnificem denique capite plecti.* Atque hæc illorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

lorum placita, piiſſimi Regis veſtri ſanguine nuper eſſe ſancita. Quibus ſi aſſentimur, prout vos ſuſpicamini, veſtrates ſeceſſionem à nobis jure feciſſe contendis. Sin minus, id à me petis ut docendo id quod res eſt, veſtras Eccleſias ab errore, & noſtras à ſcandalo liberem. Quod idem eſt ac ſi me roges, ut inter regni veſtri Regios & Parlamentarios, ego homuncio ſedeam tanquam diſceptator & arbiter; eas lites dirempturus, quæ per tot annos Britanniam veſtram pro *Beatorum Inſulâ* olim habitam, non exercuerunt modo, ſed & miſerè dilacerarunt. Et hos vel illos vel utroſque in me provocem, prout hinc vel illinc vel utrobiq; peccatum eſſe docuero. Tamen, modo ne mihi ſit fraudi quod alicubi ferar ſuſpenſo gradu, *periculoſæ plenum opus aleæ* tra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ctans & *incedens per ignes ſuppoſitos cineri doloſo*, conabor ad ſingula reſpondere: cum ut tibi ſatisfaciam, tum ne ſilentio meo noſtrarum Eccleſiarum cauſam prodidiſſe videar, quibus veſtrorum iniquis ſuſpicionibus fœdam labem aſpergi video.

Quæſtio *de Epiſcopatu & Presbyteratu*, quam primo loco ut graviſſimam propoſuiſſe videri poſſis, meo judicio eſt leviſſima. Et diſſidium eâ de re natum videtur nullo negotio poſſe conciliari, modo abſit ſtudium partium, quod in inſulâ veſtrâ pleroſque abripit ita tranſverſos, ut magna animorum contentione de hoc ſolo diſputent tanquam pro aris & focis, ac ſi in eo ſita ſit Religionis prora & puppis. At nos putamus parum referre utrum ab Epiſcopis, an à Presbyteris guber-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

gubernetur Eccleſia, modo gnaviter & fideliter obeant munus ſuum quiqui tandem ad clavum ſedeant. Si de Antiquitate res eſt, cum Hieronymo planè ſentio; Apoſtolorum ætate inter Epiſcopos & Presbyteros nihil fuiſſe diſcriminis, & *communi Presbyterorum conſilio Eccleſias fuiſſe adminiſtratas.* Itaque Presbyteri Epiſcopis omnino ſunt antiquiores. Interim Epiſcopale regimen eſſe antiquiſſimum, & paulò poſt Apoſtolos per univerſam Eccleſiam magno cum fructu obtinuiſſe, eſt mihi compertiſſimum. Nec Apoſtolorum praxim puto vim habuiſſe legis, in rebus ſuâ naturâ ἀδιαφόροις. Proinde tam qui Presbyteralem quam qui Epiſcopalem ordinem *juris Divini* eſſe aſſerunt, videntur τῆς ἀνθολκῆς ἀμελείᾳ τοῦ μέσου διαμαρτεῖν. Iam ſi roges

utrum ſit conſultius, ut Epiſcopi, an vero ut Presbyteri præſint Eccleſiis, idem erit ac ſi rogaveris utrum præſtet ut penes Regem, an ut penes Magnates, an ut penes Populum ſit ſummum rerum arbitrium. Quæ quæſtio non poteſt uno verbo decidi. Quia aliis Monarchicum, aliis Ariſtocraticum, aliis rurſus Democraticum regimen eſt aptius. Nec ubique vivitur iiſdem moribus. Noſti poſt Tarquinios Regium nomen Romanis diu fuiſſe exoſum. Contra Cappadoces apud Trogum & Strabonem oblatæ libertatis munus abnuentes, negabant ſe ſine Rege vivere poſſe. Ita planè in Eccleſiâ, quidam Epiſcopali regimini ſic aſſueverunt ut eo carere nefas putent. Alii Presbyterale regimen Epiſcopali præferunt: vel quia ſub eo nati ſunt, vel quia Epiſco-

Juſtin. lib. 38. Strabo lib. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Epiſcopalem προεστασίαν experti ſunt nimio turgere faſtu, & in δεσποτικὸν & tyrannicum imperium degeneraſſe. Hîc igitur opus eſt mutuâ tolerantiâ; Et ſi qua vel nobilium vel plebis pars notabilis ad Epiſcopale regimen ſummis votis adſpirat, author eſſem ut tam illis permitterentur Epiſcopi, quam Presbyteri aliis qui ab Epiſcopali jugo abhorrent: & communi non paſtorum modo, ſed & populorum ſuffragio in ſingulis Provinciis res hæc tranſigeretur. Quod ſi verum eſt Epiſcopos lapſu temporum multa uſurpaſſe perperam, quæ non fuerunt in uſu apud veteres, unde factum ſit ut hæc poteſtas merito piis ſit exoſa & terribilis, quidni Tenediâ bipenni reſecare poſſet Synodus hæc παραβλαστήματα, & ad purioris Eccleſiæ normam ſic at-

temperare, ut non ſuperſit amplius legitimus querelæ locus? Recte obſervat vir doctiſſimus, in Epiſcopatu tria eſſe quæ non ſunt confundenda: πρεσβυτέριον, ſeu *paſtorale munus* quod Epiſcopis Scriptura tribuit; ὑπεροχὴν ſive *eminentiam* in reliquos Paſtores, quam illis conceſſit Eccleſia vetus; & *dominatum in Domini cleros*, quem in hac ſæculorum fæce nonnulli proterve ſibi arrogarunt. Proinde primum eſſe *Divini juris*, ſecundum *Eccleſiaſtici*, tertium verò *nullius* & meram uſurpationem. Adeoque Eccleſiam primo carere non poſſe, ſecundum poſſe ferri, tertium plane eſſe abolendum. At propter abuſum, uſum tolli neceſſe non eſt, donec emendationis ſpes plane decollaverit. Et res ipſa diſtinguenda eſt ab adnatis vitiis. Querelæ de Epiſcoporum

porum faſtu & tyrannide non hodie primum natæ ſunt. Epheſinæ Synodi Patres jam olim metuebant μὴ ἱερουργίας προσχήματι ἐξουσίας κοσμικῆς τύ-φος παρεισδύηται, *ne Epiſcopali dignitati ſacræ functionis obtentu, ſæcularis authoritatis typhus obreperet.* Et iis æqualis Iſidorus Peluſiota Epiſtolâ ad Theodoſium, quæ eſt 125. lib. 2. Epiſcopatum alicubi eſſe ait τυραν-νικὴν αὐτονομίαν *tyrannicam licentiam*, ἐπειδὴ εἰς ἀρχὴν, μᾶλ-λον δὲ, εἰ χρὴ μετὰ παῤῥησίας εἰπεῖν, εἰς τυραννίδα αὐτὸ μετεῤῥύθμισάν τινες, *quia nonnulli in dominatum, vel potius, ſi libere loquendum eſt, in tyrannidem commutarunt.* Et multo ante, Gregorius Nazianzenus orat. 21. in laudem Athanaſii, præſules eſſe conqueritur οἳ ὅταν πάντα διε-ξέλθωσι βιαζόμενοι, τελευταῖον τυραννοῦσι καὶ τὴν εὐσέβειαν, *qui*

cum omnia violenter pervaſerint, tandem pietatem etiam Tyrannide premunt. Hujuſmodi querelis in veterum doctorum ſcriptis cum nihil occurrat frequentius, tamen nemo eſt repertus qui de abolendo Epiſcopatu cogitaverit. Quin Aërius ab aliis pro Schiſmatico, ab aliis etiam, qui ſchiſmaticos omnes hæreticis accenſebant, pro hæretico habitus eſt, eo quod in ordinem naturâ ſacrum violentius inſurrexerit, & ab iis ſecedendum eſſe pronuntiaverit, qui diſcrimen inter Epiſcopum & Presbyterum Eccleſiaſticâ conſuetudine quomodocunque invectum, admiſerint. Cavendum igitur ne Scyllæ fugâ in hanc Charybdim incidamus. Neve rigor nimius, & pluſquam Vatinianum in Epiſcopos odium, eô imprudentes adigat, ut veteri Eccleſiæ

dicam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

dicam ſcribamus, & ab ejus communione ipſi nos arceamus. A quibus extremis Gallicanas Eccleſias ſemper abhorruiſſe libri à Gallis ſcripti palam indicant, & noſtrorum perpetua praxis. Neque enim horum in Britannia quiſquam fuit, qui non libenter intereſſet ſacris veſtris, poſtquam aliquem Anglici ſermonis ſibi comparaverat uſum, & ab Epiſcopalibus Presbyteris, aut etiam ab Epiſcopis ipſis, ſi res ferret, ſacram reciperet communionem. Quod & mihi aliquoties non ſine fructu contigiſſe profiteor, dum Londini & Oxonii Sanctæ Theologiæ dabam operam. Hanc de Epiſcopatu non tam noſtram, quam Paſtorum fere omnium in Galliâ ſententiam, quibus argumentis propugnemus, diſces ſi libet, ex viri piiſſimi & ſupra

 fidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

fidem in hiſce docti, Davidis Blondelli *Apologiâ pro ſententia Hieronymi de Epiſcopis & Presbyteris*, Amſtelodami ab hinc annis quatuor editâ.

Secundam proponis quæſtionem *de poteſtate Presbyteratus*, quam Presbyteri veſtrates, ut quidem ais, *non in iis ſolum quæ mere ſunt Eccleſiaſtica, ſed & in iis quæ ad Eccleſiam ſolum indirecte pertinent, tantam ſibi arrogant, ut à ſummo in uno quoque regno Presbyterorum collegio, negent ullam eſſe provocationem: nempe ad magiſtratum fidelem.* Id enim puto à te intelligi. Sed nemo facile dixerit, quomodo hanc quæſtionem, quæ tam Belgas quam Britannos multum exercuit, atque etiamnum exercet, Eccleſiæ noſtræ definiant. Neque enim illa uſpiam agitatur apud nos, quibus non licet eſſe tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

beatis, ut magiſtratum habeamus in religione ὁμόφωνον. Nec quibus locis agitatur, reſtringitur ad Presbyteros. Sed quæritur in genere *quæ ſit poteſtas Eccleſiaſtica proprie dicta* : & *an ab Eccleſiaſticorum Iudicum ſententiâ, quicunque illi tandem ſint, modo legitime vocati ad gubernandam Eccleſiam, poſſit ad Magiſtratum politicum tanquam ad ſuperiorem Iudicem provocari.* Neque de hoc ipſo convenit ſatis inter Presbyteros Belgas. Extant Maccovii libelli in Academiâ Franekeranâ Theologiæ Profeſſoris celeberrimi, quibus magno molimine hoc aſſerit *licere læſis ab Eccleſiâ, ad Magiſtratum provocare.* Alii aliter pronuntiant. Ego huic quæſtioni ſatisfieri poſſe non puto ſine multis diſtinctionibus, quæ non poſſunt in pauca contrahi. Nempe, res judiciis

Eccle-

Eccleſiaſticis obnoxiæ, vel merè ſunt Eccleſiaſticæ, vel etiam aliquid habent Politici admixtum. Et in rebus mere Eccleſiaſticis, quædam ad internum conſcientiarum, quædam etiam ad externum Eccleſiæ regimen pertinent: & in judicio lato ea de re quæ ad internum hominem plane pertinet, Iudex Eccleſiaſticus poteſt modum excedere, & reum carceri addicere, aut aliis pœnis corporeis, quæ non ſunt juris Eccleſiaſtici. Hinc juſtæ cauſæ ſuboriuntur vel declinandi prorſus Iudicium Eccleſiaſticum, vel ab eo provocandi ad Iudicium Civile. Nam ſi Iudex Eccleſiaſticus poteſtatis ſuæ limites transgreſſus eſt, aut judicavit de re quæ partim eſt politica, aut quæ pertinet ſolum ad externum Eccleſiæ regimen, non video cur eo caſu licita non ſit ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Magiſtratum provocatio. De cætero cavendum eſt, ne *claves regni cœlorum*, & *ligandi* ac *ſolvendi* poteſtas quam Eccleſiæ commiſit Chriſtus, iis tradatur qui ad id muneris aut plane inepti ſunt, aut certe non vocati. Non quod omnem omnino poteſtatem Eccleſiaſticam Magiſtratibus denegem; ſed alia eſt poteſtas quæ objective ſolum, alia quæ formaliter etiam eſt Eccleſiaſtica. Prior *objectiva* dicitur, quia habet pro objecto res & perſonas Eccleſiæ. Ea pio Magiſtratui vel maxime competit, qui civile dominium habet in ſuæ ditionis Eccleſias: & pro authoritate divinitus ſibi conceſſa illas tuetur pro viribus, & fideles Paſtores fovet, & deſides excitat, & contumaces civilibus pœnis coërcet. Quin ea ſedulo procurat, quæ ad externum Eccleſiæ ordinem perti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

pertinent : quale eſt Synodos convocare, Scholas erigere quæ ſint Eccleſiæ ſeminaria, honeſta ſtipendia Paſtoribus aſſignare, conſtitutiones condere ad eos continendos qui turbas in Eccleſia movent : denique ut utriuſque tabulæ cuſtodem & vindicem à Deo conſtitutum, omnes vires eo dirigere, ut apud populos fidei ſuæ commiſſos *Dei nomen ſanctificetur* & Chriſti regnum propagetur, & ſacrum Euangelium undiquaque prædicetur, ut ſinguli pure Deum colant, & ex Verbi Dei præſcripto vivant. Poſterior poteſtas non ſolum eſt Eccleſiaſtica ratione objecti, quia verſatur circa res Eccleſiæ, ſed & ratione modi, quia circa eas verſatur modo Eccleſiaſtico non Politico. Ea poteſtas non convenit niſi perſonis Eccleſiaſticis, quorum eſt fidei dogma-

ta publice pro concione docere, controverſias ex Dei Verbo decidere, Sacramenta adminiſtrare, Paſtores ordinare & deponere, diſciplinam Eccleſiaſticam in greges ſuos exercere, ſacros ritus præſcribere, & ſpirituales leges condere juxta Legis Divinæ normam, ut *omnia* in Eccleſia *fiant* εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν: quæ duæ poteſtates non parum inter ſe differunt. Nam poteſtas Magiſtratus in Eccleſiam regno Dei univerſali in hunc mundum ſubordinatur: at poteſtas formaliter Eccleſiaſtica, proprie *non eſt de hoc mundo*; ſed ſubſervit regno Chriſti mediatorio. Illa eſt αὐτοκρατορικὴ, gladio armata, & judicia ſua exequitur externa vi & coactiva. Hæc tota eſt *miniſterialis*, agens ex imperio alieno: & pœnis ſpiritualibus, hoc eſt cenſura, ſuſpenſione & ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

excommunicatione in peccatores utens, ex Verbi Dei præſcripto; quæ pœnæ non tam pœnæ ſunt quam fraternæ correctiones. Magiſtratus proprie reſpicit τὰ ἔξω τῆς ἐκκλησίας; at paſtores τὰ εἴσω, quæque pertinent ad hominem internum. Quo faciunt hæc Conſtantini ad Epiſcopos apud Euſebium lib.4. de Vita Conſtantini; *Vos quidem* τῶν εἴσω τῆς ἐκκλησίας *eorum quæ intus in Eccleſia ſunt agenda, Ego vero* τῶν ἐκτὸς, *eorum quæ extra ſunt, Epiſcopus ſum à Deo conſtitutus*. Proinde hæ duæ poteſtates, cum vel habeant diverſa objecta, vel circa eadem objecta, ſed aliter atque aliter verſentur, quamdiu manent intra præſcriptos limites, non ſibi mutuo magis officiunt, quam planetæ duo quibus diverſum cœlum eſt aſſignatum. Quin alterius altera poſcit opem res & con-

& conjurat amice. At ſi poteſtas Eccleſiaſtica fines ſuos prætergreditur, ut tyrannidem exerceat, vel de iis judicet quæ ſunt alius fori, tum Magiſtratus officium eſt illam evagantem reprimere & intra ſuos limites coërcere. Atque id in Gallia locum dedit *appellationibus tanquam ex abuſu* quas vocant, quibus ad Parlamentum provocatur: quoties Eccleſiaſtici uſurpant quod ſuum non eſt, & in alienam meſſem falcem injiciunt.

Quamvis Diſciplinæ noſtræ Canones & Synodorum Nationalium de his non agant niſi valde obiter, tamen in iis quædam habentur quæ non pigebit adſcribere; quia non poteſt aliunde melius colligi quid ea de re ſentiant noſtræ Eccleſiæ. Primo igitur has duas poteſtates ita diſtinguunt atq; inter ſe

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

conferunt, ut doceant non eſſe ἀσυστάτους. Synodus Montalban. art. 54. fact. general. *Quæſtioni, utrum peccator qui alicujus criminis reus infami ſupplicio à Magiſtratu multatus eſt, debeat inſuper Eccleſiæ publica culpæ confeſſione ſatisfacere; Reſpondetur id omnino requiri: quia Magiſtratus juriſdictio civilis, & Eccleſiaſtica Conſiſtorii cenſura, res diſtinctæ ſunt: cum hæc ad conſcientiam & interiora ſolum, illa potius ad corpus & exteriora referatur.* Et Privatenſis Synodus fact. general. art. 5. *Quæſtioni, quomodo ſe gerendum ſit erga eos qui in crimen aliquod juxta leges civiles ἀσύγγνωστον prolapſi, editis pœnitentiæ ſuæ ſignis ad Sacramenta admitti poſtulant. Reſpondetur peccatorem poſtquam Eccleſiæ ſatisfecerit, ad ſacram menſam eſſe admittendum, licet perpetrati criminis veniam à Principe impetrare non poſſit:*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

poſſit: quia Eccleſiaſtica Iuriſdictio civilem non collidit. Secundo mixtas & communes quaſdam eſſe cauſas docent, quæ ad utramque curiam pertineant. Synodus Lugdun. art. 28. fact. particular. *De politia civili ſtatuere Magiſtratus eſt, cui omnes parere tenentur. Sed de rebus Eccleſiaſticis Canones ſancire Paſtorum eſt & Synodorum. At ſi quæ ſit cauſa communis, verbi gratia ſi quæratur quot numero Paſtores in una aliqua Eccleſia retinendi ſint, Magiſtratus & Eccleſiaſtici in unum conveniunt & res communi utrorumque ſuffragio deciditur.* Tertio regimen externum Eccleſiæ Magiſtratui ex parte committunt & permittunt. Diſciplina Eccleſiarum Gallicanarum cap. 1. art. 44. *Paſtorum officium eſt, mores proprios & fidelium curæ ſuæ commiſſorum, cujuſcunque ſint conditionis, juxta*
Verbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Verbi Divini & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ normam componere : ſed & Magiſtratus officium eſt, in omnes omnium hominum ordines, atque etiam in ipſos Paſtores invigilare, & videre an in vocatione ſua recte incedant ; ac proinde ſi peccent, curabit Magiſtratus ut juxta diſciplinam Eccleſiaſticam in Conſiſtoriis, Colloquiis & Synodis officii ſui admoneantur ; niſi quid admiſerint per leges civiles coërcendum. Quartò ſummo ſtudio cavent, ut ne Senatus Eccleſiaſtici extra limites ſibi præſcriptos evagentur, & in ea incurrant quæ ſunt Magiſtratus Politici. Synodus Aleſenſis fact. particul. art. 23. *In Synodis non agetur niſi de rebus mere Eccleſiaſticis.* Diſciplina Gallic. cap. 5. art. 12. *In exercitio diſciplinæ Eccleſiaſticæ, quantum fieri poterit abſtinebitur à formulis & ſtylo etiam in civilibus Iuriſdictionibus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

nibus vulgo recepto. Et art. 13. *Fideles hortari licet & Dei nomine obteſtari ut verum dicant, quia authoritati Magiſtratus hoc nullo modo derogat. Sed iis formulis non utendum, nec more ſolemniter recepto in ſacramenti præſtatione quæ à Magiſtratu exigitur.* Et art. 14. *In litibus ſi quæ contingant, partes inter ſe litigantes conſiſtoria hortari poterunt ad eas amice componendas: ſed non delegabunt arbitros, neque pro arbitris ſe gerent. Si qui tamen è conſiſtorio arbitri eligantur, illi intervenient tanquam privati, & ſolum agent privato nomine.* Synodus Lugdun. fact. partic. art. 2. *Qui inter ſe litigant ad conſiſtorium non citabuntur, niſi litis occaſione quid aliud admiſerint, quod ſit ſcandalo.* Quinto in multis quæ videntur ex Eccleſiæ Iudicio poſſe pendere, tamen quia cauſæ mixtæ ſunt, ad

Magiſtratum confugere & ejus judicio ſtare nos jubent. Puta [a] ſi ad conjugium admitti poſtulet filius invito patre, qui ſolo religionis odio ei ſe opponat. [b] Si qui poſt ſponſalia triremibus addictus eſt, & ex iis elapſus, deſponſatam ſibi puellam in conjugem petat. [c] Si ſponſus à ſponſa deſertus, liberari poſtulet à fide data, ut cum alia poſſit contrahere. [d] Si poſt prælongam viri abſentiam uxor ad novum conjugium adſpiret. [e] Si monachi vel presbyteri ad nos converſi, deinde ad prius votum & officium reverſi deſerta conjux ab alio viro ambiatur. Sexto multa ſunt ἀδιάφορα & per Dei verbum nobis conceſſa à quibus abſtinere, & multa oneroſa quæ exequi nos jubent, ut Magiſtratui pareamus. Sic conjugii vinculum per adulterium ſolutum

[a] Diſcipl. c. 13. art. 1. Et 1. Synod. Carent. in Diſcipl. art. 1.
[b] Synod. S. Fidei art. 18. fact. Gen.
[c] Syn. Vitr: Gen. art. 9.
[d] Diſcipl. c. 13. art. 31.
[e] Diſcipl. c. 13. art. 33. & Syn. Figeac. art. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

tum eſt, ita ſanciente Chriſto Matth. 19. 9. tamen [a] Diſciplina vetat ita ſolutos novum inire conjugium, quia non licet per regni leges. Conjugia inter cognatos & affines ultra ſecundum gradum Deus in Scriptura non vetat: tamen quia per regni leges prohibentur etiam in tertio & quarto gradu, ea ſine diſpenſatione regia contrahere vetant noſtri Canones [b]. Et Sponſalia quæ olim inter nos fiebant per verba de præſenti, jubent fieri deinceps per verba de futuro, [c] *ut regni conſuetudines & leges obſerventur.* Per verbum Dei licet labori ſuo incumbere feſtis illis quæ ex hominum inſtituto introducta ſunt: tamen iis ipſis feſtis, canones noſtri ſanciunt [d] ut à labore ceſſemus, quo vitetur ſcandalum. Quin Romanis ſacerdotibus [e] deci-

[a] Diſcipl. c. 13. art. 23. 1. Syn. Pariſ. art. 38. 2. Syn. Pariſ. art. 22. Syn. Alencon. not. 7. reſp. ad deleg.

[b] Diſcipl. c. 13. art. 6. & 7.

[c] Diſcipl. c. 13. art. 5.

[d] Diſcipl. c. 13. art. 21.

[e] Ibid. cap. 14. art. 20.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

mas ſolvere nos jubent, & naſcentium liberorum nomen [a] illorum albo inſcribere, & [b] ad Epiſcoporum & officialium tribunalia nos ſiſtere, ſi magiſtratus ita ſtatuat. Et quod mirere magis, quæ vetant tanquam indecora, puta [c] leviri viduam ducere, aut [d] deſponſatæ puellæ matrem, [e] aut adulteram eo tempore initam quo uxor erat in vivis: & [f] viduam ante menſem ab obitu viri ſeptimum aut octavum ad novum conjugium admittere; Hæc, inquam, quæ vetant tanquam indecora, tamen licita eſſe volunt, ſi Magiſtratus interveniat. Vides igitur quam multa præſtemus in Magiſtratus gratiam, quamvis diverſæ Religionis.

Non tamen ubique nobis eadem eſt facilitas. Quippe cum aliquid probat, aut jubet etiam Magiſtratus, quod Verbo

a Syn. Par. art. 11. fact. part.
b Diſcipl. c. 14. art. 8.
c Diſcipl. c. 13. art. 11. & 3. Synod. Carent. art. 4. in Diſcipl.
d Diſcipl. c. 13. art. 10. 3. Syn. Carent. art. 3.
e Diſcipl. c. 13. art. 13. & 2. Synod. Car. in Diſcipl. art. 13.
f Diſcipl. c. 13. art. 22. & 2. Synod. Car. in Diſcipl. obſer. 15.

bo Dei & ordini ab eo inſtituto videtur eſſe adverſum, tum illud ſuccurrit [a] parendum eſſe Deo potius quam hominibus. Hinc Diſciplina noſtra cap. 13. art. 11. de conjugio cum uxoris amita aut matertera: *Etiamſi Magiſtratus permitteret tale conjugium; ei tamen Eccleſia ne benedicat, quod Paſtores ſedulo obſervabunt.* [b] Et Synodus Alençonienſis per delegatum regium juſſa novare articulum, quo [c] Baptiſmus ab eo adminiſtratus, cui nulla eſt vocatio, declaratur eſſe nullus, Regem rogavit ſupplex, ut noſtris Eccleſiis diſciplinæ ſuæ exercitium hac in parte liberum permitteretur. Secunda [d] etiam & tertia [e] Synodus Carentonienſis gravi anathemate noſtrorum eos feriunt, qui juſſu Magiſtratus aulæa vicatim expandunt, feſto Sacramenti quod vocant.

a Actor. 5.29.

b In reſponſ. Art. 10.

c Diſcipl. c. 11. art. 1.

d Fact. gen. art. 1.

e Fact. gen. art. 11.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Tale eſt quod peccatorum confeſſiones in conſiſtorio editas canones noſtri [a] vetant Magiſtratui revelare, *niſi in crimine læſæ Majeſtatis*. Et noſtrum ſi qui paſtores aut presbyteros ea de cauſa coram Magiſtratu citant, eos cenſuris omnibus ſubjacere pronuntiant. Sed nec eorum provocationes admittunt; qui à Senatu Eccleſiaſtico vocati, aut ob aliquod ſcandalum à communione ſuſpenſi ad Iudices politicos provocant. Neque enim Magiſtratum, eumque à noſtra Religione alienum, putamus illarum rerum quæ ad diſciplinam noſtram pertinent competentem eſſe judicem. In eam rem Synodorum [b] Rupellenſis, [c] Vitreenſis & [d] Aleſenſis in Gebennis canones ſunt valde expreſſi.

a Diſcipl. c.5. art.28. & 29.

b Fact. gen. art. 6.

c Fact. gen. gen. art. 19. & 20.

d Fact. gen. art. 22.

Iam ad tertiam quæſtionem prope-

propero ; quamvis me pigeat in eo regno,in quo noſtram religionem plerique profitentur, diſputari de *Iure Regum* , quod hactenus noſtri Doctores , hic & ubique terrarum tam conſtanter aſſeruerunt contra Monarchomacos; ut adverſarii judicent nos hac in parte modum excedere. In his Bellarminus dubitat , *utri plus laïcis* (principibus) *Anabaptiſtæ noceant vexando & detrahendo , an cumulando & blandiendo Lutherani* . Præfat: in lib. de Cleric. Et Stapletonus veſtras , Lovanii olim Theologiæ Profeſſor celeberrimus, eoſdem ideo criminatur, quod *Cæſari , id eſt Regibus & Magiſtratibus non ſolum ea quæ eorum ſunt , ſed etiam ea quæ Dei ſunt, reddi volunt*. Dominica 22. in Pentec. Nempe illos urit quod tam *Clericos*, quos vocant , quam Laïcos & externum Eccleſiæ regimen poteſtati Regum ſubmittimus,

 & Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

& Reges docemus eſſe prorſus ἀνυπευθύνους, & à ſolo Deo pendere. Nec eſſe fas, quicquid obtendatur, in eorum vitam attentare. Cujus doctrinæ veritatem, cum omnes noſtrarum partium Theologi conſtanter propugnaverint, nemo aſſeruit fortius Theologis veſtratibus, quorum ſolidiſſima de hoc argumento ſcripta, cum æterna laude authorum in vulgus promanarunt. Itaque hic
Gal. 5. 7. & 3. 1. ſuccurrit illud Apoſtoli: *Currebatis bene, quis vos impedivit?* imo *quis faſcinavit, ut ne obſequeremini veritati?* Præcipue in re manifeſta, quamque & expreſſis legibus, & neceſſariis rationibus, & frequentibus exemplis ex Scriptura petitis, probare cuivis eſt obvium. Neque id à me dici gratis, patebit ex hoc ſpecimine; quamvis in eo futurus ſim multo brevior quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

quam requirit argumenti amplitudo & dignitas.

Legum prima & antiquiſſima, atque ante ipſam legem Moſaïcam à Deo lata hæc eſt: *Nolite tangere Chriſtos meos:* 1. Par. 16. 22.
Qua in Regum parricidas ita utuntur Patres Concilii Toletani quarti, can. 74. *Cum Dominus dicat*; Nolite tangere Chriſtos meos, *& David*: Quis extendet manum ſuam in Chriſtum Domini & innocens erit? Pſal. 105. 15.
illis nec vitare metus eſt perjurium, nec Regibus inferre exitium. Regerunt, his verbis non agi de Regum Iure aſſerendo contra populum, ſed potius de populo, aut Eccleſia ſaltem aſſerenda contra vim Regum & Principum. Rem enim eſſe de Patriarchis Abrahamo, Iſaaco & Iacobo, quos lædere Ægypti & Palæſtinæ Reges, & Carrarum Princeps Laban hac lege prohibi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

hibiti ſunt. Atque inde eſſe, quod verba legis hæc immediate præcedunt: *Non permiſit cuiquam eos opprimere, & corripuit Reges propter eos.* Quæ ut ut vera fateamur, tamen cauſæ non officiunt. Nam ex ea lege ſaltem id ſequitur, nefas eſſe illos attingere, quibus cum Patriarchis hoc commune eſt, ut appellentur, & ſint Chriſti Domini, quales præter Chriſtum Filium Dei & Reges temporales nulli ſunt. Quippe ſi Patriarchas ideo nefas fuit attingere, quia dicti ſunt & fuerunt Chriſti Domini, quidni concludamus idem de Regibus, quos hoc eodem honore dignatur Deus, Scripturæ minimum triginta locis? Quid quod Patriarchæ ob id ipſum videntur dici Chriſti Domini, quod aliquo modo Reges erant aut Regum inſtar? Ita pronuntiat

Kim-

Kimchius Doct. Hebr. in hunc locum : היו נכבדים אצל המלכים כאילו היו המלכים משיחים : *In honore erant apud Reges , ac ſi ipſi fuiſſent Reges uncti*. Nempe ut idem obſervat in 1. Paral. 16. 22. Abraham Gen. 23. 6. vocatur נשיא אלהים *naſi Elohim* princeps Dei. Vbi LXX. *βασιλεὺς παρὰ θεοῦ*, *Rex à Deo*. Quia נשיא paſſim pro Rege ſumitur ut Ezech. 34. 24. & 37. 25. ubi Propheta Davidem נשיא *naſi* appellat , pro eo quod paulo ante מלך *Regem*. Iſaaci etiam potentiam Regiæ fuiſſe æmulam , & Iacobi opes immenſas patet ex Geneſ. 26. 16. & 36. 7. unde eſt quod pro *Regibus* habiti ſunt etiam apud Ethnicos. Iuſtinus ex Trogo lib. 36. *Abraham , Moſes , Iſraël Reges fuere.* Sed fruſtra diſputamus , cum David ad Regem Saülem idipſum paſſim referat, ut 1. Sam.

 24. 7.

24.7. *Abſit à me ut hoc faciam Domino meo, Chriſto Domini, & mittam manum in eum, quia eſt Chriſtus Domini* : & cap. 26. verſ.9. *Ne perdas eum; Quis enim mittet manum in Chriſtum Domini, & erit innocens?* Et verſ. 10. *Vivit Dominus, quod niſi Dominus percuſſerit eum, aut dies ejus veniat ut moriatur, aut in prælium deſcendens perierit, abſit à me ut mittam manum in Chriſtum Domini.* Et 2 Samuel. c.1. verſ. 14. *Quomodo non timuiſti manum extendere ad occidendum Chriſtum Domini?* Et verſ. 16. *Sanguis tuus ſit ſuper caput tuum: os enim tuum locutum eſt adverſum te, dicens, Ego interfeci Chriſtum Domini.* An diſertius dici potuit ad Reges hanc legem pertinere: *Nolite tangere Chriſtos meos?* Sed de his plura deinceps.

Secunda lex eſt Exod. 22.28. *Diis non maledices, nec populi tui princi-*

principem execraberis. Quam ad Regem pertinere peculiari jure docet Abiſæus. 2 Sam. 19. 21. *An non ideo morietur* Simei, *quia maledixit Chriſto Domini?* Et Elihu Iob. 34. 18. *An dicetur Regi, ô nequam, & ô improbe principibus?* ubi LXX. Ἀσεβὴς ὁ λέγων βασιλεῖ παρανομεῖς, ἀσεβέστατε τοῖς ἄρχουσιν, *Impius eſt qui dicit Regi, prævaricaris, & Principibus, ô improbiſſime.* Et Solomon Eccl. 10. verſ. 20. *Etiam in cogitatione Regi ne detrahas, & in conclavibus cubiculi tui ne maledicito diviti, quia vel avis Cœlorum portaret vocem illam, & ales indicaret verbum.* Quo loco per *avem Cœlorum* Rabbi Selomo animam intelligit in Cœlum aliquando evolaturam, & per *alitem* Angelum ipſi adjunctum. Nec minus abſurde Chaldæus Paraphraſtes Razielem Angelum monti Oreb inſidentem, &

 Eliam

Eliam aërem inſtar aquilæ pervolantem, ut occulta retegant & propalent. Quod officium Iudæi melius Eliſæo aſſignaſſent ex 2.Reg. 6.9. Solomonis vera mens eſt, ne in arcano quidem Regibus eſſe detrahendum, nec illis deeſſe ſuos προσαγωγέας & κωρυκαίους; per quos addiſcant, quæ putantur maxime occulta. Quomodo Midæ ajunt *aſini auriculas* à Poëtis affingi, eo quod ὠτακουστὰς haberet, per omnes regni ſui partes, qui expiſcarentur quicquid fieret aut diceretur à ſubditis, & ad ipſum omnia referrent. Apparent interim Solomonem non ſolo periculi metu ab hoc malo nos deterrere, cum non tantum verbis, ſed & cogitationibus frænum injiciat, quæ non niſi Deo notæ ſunt, cum ſolus ſit καρδιογνώστης. *Etiam*, inquit, *in cogitatione*

ne

ne tua Regi ne detrahas. Iam ſi ne cogitatione quidem Regi detrahere licet, quanto minus illum liceat aut execrari verbis, aut factis etiam impetere?

Tertia lex eſt Pſalmo ſecundo, qui tam ad Davidem pertinet, quam ad Chriſtum Dei Filium, ad illum quidem ut typum, ad hunc vero ut τὸν τυπωθέντα typo deſignatum, & ſignificatum. Nempe cum primo contra Deum & Davidem Chriſtum ejus, Iſraëlitarum magna pars, finitimi quoque populi Iebuſæorum, Philiſtæorum, Moabitarum, Syrorum, Ammonitarum, Amalekitarum, cum Regibus ac Principibus ſuis conjuraſſent, atque ab eo proſtrati & victi ſubinde conarentur jugum excutere; *Diſrumpamus*, inquiebant, *vincula eorum, & projiciamus à nobis jugum ipſorum*. Docetur illorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

rum conatus vanos fore, atque inutiles: quia quotquot in Davidem Regem creatum divinitus auſi fuerint inſurgere, bellum non cum homine mortali, ſed cum Deo ipſo ſuſcepturi ſunt, qui illum ut Regem à ſe *electum* potenti manu aſſeret, & ſartum tectum ab omni periculo conſervabit. Itaque his rebellibus Dei nomine ſignificat, ut *oſculentur filium*, id eſt ut ei ſe ſponte ſubjiciant cui Deus erat loco Patris Pſalm. 89. 27. *Oſculum* enim tum temporis fuiſſe ſolemne honoris & ſubjectionis ſymbolum colligere eſt ex Geneſ. 41. 40. & 1 Sam. 10. 1. Alioqui minatur fore ut *virga ferrea conterantur, & confringantur ut vas figuli, & pereant funditus cum ira* Dei *exarſerit*. In Davidis porro perſona Deus obſequi jubet omni Regi legitimo, quia par eſt ratio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Literalem Pſalmi ſenſum ad Davidem refero cum Muſculo & aliis Interpretibus magni nominis.

Quarta lex eſt Prov. 24. 21, 22. *Mi fili time Dominum & Regem, nec cum rebellibus te commiſceto.* Rebelles hic Ebraïce dicuntur שונים, quod proprie *mutantes* ſonat, nempe *leges & ſtatum regni*, quomodo nonnulli accipiunt apud Pagninum. Alii, quod eodem redit, refractarios intelligunt, qui Dei & Regis mandata tranſgrediuntur. Quia phraſi Ebræis familiari *mutare mandatum*, eſt illud tranſgredi. Vide Eſdr. c.6. verſ. 11, 12.

Quinta lex eſt Prov. 30. 31. מלך אלקום עמו, *Rex in quem nemo inſurgit*, id eſt in quem ſubditorum nemo debet inſurgere. Alioqui enim multi inſurgunt. Sed id faciunt præter jus & fas,

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ut Rex hic vocatur אלקום *Alkum* quia in eum nemo inſurgit. Ita Palladem alibi obſervo fuiſſe vocatam à Phœnicibus אלה אלקומה *Ela alkuma*, Deam in quam nemo inſurgit, & Bœotiæ urbem illi ſacram Græca flexione *Alalcomenas*, quæ parva cum eſſet & in plano extructa ſemper tamen ἀπόρθητος, intacta & inviolata manſit, quia ob Deæ reverentiam, *πάντες ἀπείχοντο πάσης βίας*, *ab omni vi omnes abſtinebant*.

Pauſan. Bœot. Strab. lib. 9.

Sexta lex eſt Eccleſ. 8. 2, 3, 4. *Obſerva os Regis*, id eſt mandatum ex ore Regis prodiens, *etjam propter juramentum Dei*, quo tu te illi obſtrinxiſti. *Ne properes à facie ejus abire*, id eſt ab ejus obſequio te ſubducere. Aut ſi feceris, *ne perſiſte in re mala*, in rebellione in Regem, qua tu in te malum accerſeres, *nam quicquid volet, faciet*, id eſt, penes

penes illum erit de te ſtatuere quomodocunque libuerit. Quippe *ubi verbum Regis eſt, ibi eſt poteſtas*, nempe quicquid Rex facit, pro imperio id facit. Proinde hic habet Symmachus τὸν λόγον τοῦ βασιλέως ἐξουσιαστικὸν εἶναι, *ſermonem Regis eſſe authoritativum*, ut ita loquar. Et ejus poteſtas ſumma eſt ſecundùm Deum, *& quis dicat ei, quid facis?* Quis à Rege audeat conſiliorum ſuorum rationem exigere? Qua in parte, evehuntur Reges ſupra communem hominum ſortem, ut Dei locum in terris teneant. Nam & de Deo dicitur Iob. 9. 12. *Ecce rapiet, quis avertet eum, & quis dicet ei, quid facis?* Et Eſa. 45. 9. *Nunquid dicet lutum figulo ſuo, quid facis?* Et Dan. 4. 35. *Non eſt qui cohibeat manum ejus, & dicat ei, quid facis?* Quia *ut* Cœ*lorum altitudo & terræ profunditas,*

ditas, ita *cor Regis eſt inſcrutabile.* Proverb. 25. 3. ſubjectis ſcilicet populis; quorum non eſt arcana Regum penitius introſpicere, & de illis quod multi faciunt, temere pronuntiare: multo minus illos in jus trahere, & examini ſubjicere illorum vitam, & de capite pro arbitrio ſtatuere.

Septima lex eſt Ier. 27. 12. *Subjicite colla veſtra jugo Regis Babylonis: & ſervite ei, & populo ejus, & vivetis.* Et 29. 7. *Quærite pacem civitatis, ad quam deportavi vos, & orate pro ea Dominum: nam in pace illius vobis erit pax.* En Iudæi jubentur Regi Babylonis obſequi, qui merus uſurpator erat, & pro eo precibus apud Deum intercedere. Quanto plura debentur iis Regibus, quos legitima ſucceſſione conſtat Regnum eſſe adeptos?

Nec

Nec audiendi fanatici, qui ut à cervicibus ſuis Regum jugum excutiant, eam libertatem prætexunt, quam nobis morte ſua Ieſus Chriſtus acquiſivit. *Neque* enim *venit* Chriſtus, *ut legem ſolveret, ſed ut impleret.* Per eum quidem fideles à peccati tyrannide, ab execratione legis, à reatu mortis æternæ, & Leviticarum ceremoniarum jugo, & ſervitute aſſeruntur, ut ab iis malis liberati alacrius Deo ſerviant. At jugo Regum ſuos exemiſſe, Chriſtus non reperitur uſpiam. Quin ipſe cum matre cenſitus eſt, Luc. 2. 5. Et juſſit *reddi Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & Deo, quæ ſunt Dei.* Matth. 22. 27. Et Pilati poteſtatem, licet illa abutentis, agnovit eſſe ἄνωθεν Ioh. 19. 11.

Sic Magiſtri veſtigia ſequutus Petrus: *Subjecti*, inquit, *eſtote omni humanæ ordinationi, ſive*

Regi ὡς ὑπερέχοντι *ut ſuperemi-nenti, ſive præſidibus, ut qui per eum mittantur ad ultionem maleficorum, & laudem eorum qui bene agunt.* Vbi notanda hæc verba, *ſubjecti eſtote propter Dominum*, in eos qui hanc exhortationem Petri, adſcribunt neceſſitati temporum. Et quod Regem ὑπερέχειν, id eſt omnibus ſupereminere dicit, in eos, qui populo ſummum attribuunt imperium. Sequitur, *Deum timete, Regem honorate*; quibus verbis Regum honor, cum Dei timore jungitur. Quomodo Prov. 24. 21. *Time Deum, & Regem*: ut quæ Deus conjunxit, homo ne ſeparet.

Idem in ſecunda ſic agit, quaſi ſcelerum hoc ſit ſummum, Principes habere contemptui. *Novit*, inquit, *Dominus pios è tentatione eripere; injuſtos autem in diem judicii puniendos*

niendos reſervare. Μάλιστα δὲ, *maxime autem illos, qui poſt carnem in concupiſcentia immunditiæ incedentes, dominationem contemnunt, audaces, ſibi placentes, qui in dignitates blaſphemare non horrent.* 2.Petr. 2.9. Nempe *Dominationum* & *Dignitatum contemptus*, fertur in ipſum Deum harum authorem. Vnde eſt quod Samueli dixit Deus 1.Sam.8.7. *Non te, ſed me rejecerunt, ut ne regnem ſuper eos.* Et Moſes Iſraëlitis in ſe, & Aaronem obmurmurantibus, Exod.16.8. *Non ſunt adverſus nos murmura veſtra, ſed adverſus Dominum.* Deus ab hominum cæde ideo vult abſtineri, quia *homo factus eſt ad imaginem Dei.* Geneſ. 9.6. At in principe multo eſt illuſtrior imago Dei: quia in eo Deus imprimit Majeſtatis ſuæ characterem. Præterea, per contemptum Principum, ferina quædam barbaries in orbem indu-

inducitur, quæ extrema eſt impietas. Proinde heroïcæ virtuti Philoſophi eam opponunt. Sequitur apud Apoſtolum, *Angelos qui ſunt robore, ac virtute præſtantiores, blaſphemum judicium apud Dominum non proferre adverſus dignitates.* Quia Dei characterem, quem diximus, reverentur in Principibus. Et ad impiorum etiam regum cuſtodiam Angelos adhiberi patet ex Dan. 10. & 11.

In Epiſtola Iudæ locus eſt iſti geminus, verſ. 8. & 9. *Dominationem rejiciunt, & in dignitates blaſphemant. At Michaël Archangelus, cum adverſus Diabolum certans, diſceptaret de corpore Moſis, non auſus eſt judicium proferre blaſphemiæ*, ſeu maledicum; *ſed dixit, Deus te increpet.* Nempe princeps Dæmonum, cum quo diſceptabat Michaël, olim fuit princeps Angelorum.

Quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Quo jure etſi exciderit, tamen priſtinæ dignitatis etiam in Dæmone characterem, & præſtantiorem naturam aliquo modo reveritus Archangelus, à maledictis abſtinuit; & ſatis habuit illum judicio Dei committere. Hinc æſtima, quale ſit crimen *maledicere Regibus*, qui ratione muneris tam ſunt ſacri quam Dæmon eſt execrandus.

Itaque pro maledictis, Paulus *vota* & *preces* continuas in Regum gratiam vult concipi, 1. Tim. 2. 2. & *pro omnibus* quidem in genere: ſed in ſpecie *pro Regibus & omnibus in eminentia conſtitutis, deprecationes, orationes, poſtulationes, & gratiarum actiones*, tanquam juge ſacrificium, Deo jubet offerri; *ut tranquillam, ac quietam vitam* ſub iis *degamus, cum omni pietate & honeſtate*. Et verò *pro omnibus* precatur, qui precatur *pro*

Rege, cujus ſalus omnium intereſt, & quo ſalvo omnia ſalva.

Rurſus Paulus in perſona Titi paſtores jubet, ut populis ſedulo inculcent, *principibus* eſſe *obſequendum*; ὑπομίμνησκε αὐτοὺς, inquit, *revoca illis in memoriam ut principibus & poteſtatibus ſubditi ſint atque obediant.* Tit. 3. 1. Quaſi res ſit, quam facile oblivioni tradamus, niſi ejus memoria ſubinde refricetur. Proinde paſſim id ipſum urget: ita Rom. 13. 1. *Omnis anima ſubjecta eſto poteſtatibus ſupereminentibus* ὑπερεχούσαις. Quod ad illos omnes ita pertinet, qui ſupra reliquos ordine & poteſtate eminent, ut tamen magis conveniat ſupremæ poteſtati, quæ ſola eſt abſolute ὑπερέχουσα: quod jam modo nos docuit Petrus. Vnde Pharao, Ioſepho ſupra totam Ægyptum evecto, πλὴν τὸν θρόνον ὑπερέξω σοι, *tamen*

nen ratione throni tibi ſuperemi-nebo. Et Pindar. Olymp. pri-mâ: ἐπ' ἄλλοισι δ' ἄλλοι μεγάλοι, τὸ δ' ἔσχατον κορυφοῦται βασιλεῦ-σι. *Alii ſupra alios magni ſunt, ſed ultimum* dignitatis faſtigium *attollitur Regibus.* Ibid. verſ. 5. *Neceſſe eſt ſubjici non ſolum pro-pter iram, ſed etiam propter con-ſcientiam.* Nota neceſſe, quaſi hæc ſit *clavo trabali vincta neceſ-ſitas*: idque *propter conſcientiam*, quomodo Petrus *propter Deum.* Et Solomon *propter juramen-tum Dei.* Et verſ. 7. *Reddite o-mnibus quod debetis, cui tributum tributum, cui vectigal vectigal, cui timorem timorem, cui honorem honorem.* De eo Pauli loco plu-ra qui volet, Ludovicum Heral-dum conſulat, virum pium & doctum in paucis, mihique tam amicitia, quam cognatione conjunctiſſimum, qui Sermo-nibus ſeptem nuper editis, &

Regi veſtro inſcriptis illum explicavit accurate.

Iam ne quis hæc dici putet de bonis duntaxat Regibus, cogitandum eſt Petrum & Paulum, vel ſub Claudio vel ſub Nerone ſcripſiſſe; quorum ille vecors fuit, hic monſtrum hominis: quibus tamen Chriſtianos jubent eſſe ſubditos, non ſolum metu pœnæ, ſed & ob conſcientiam, & propter Deum. Nec multo meliorem fuiſſe Tiberium, cui Chriſtus reddi voluit ea, quæ erant Cæſaris. Atque ut ab antiquiſſimis temporibus rem arceſſamus, Deus Iſraëlem noluit egredi ex Ægypto, ſine conſenſu Pharaonis. Et in Babylonia captivos ei Regi ſervire,& colla ſubmittere juſſit, qui Iudæa pervaſtata, Ieroſolymis captis, Temploque & urbe ſolo æquatis, & Iudæorum pleriſque cæ-

ſis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ſis, reliquos in captivitatem
abductos metu mortis intenta-
to, cogebat, ſtatuam colere à ſe
erectam. Ita ſub Iuliano, licet
impio Apoſtata, merebant
Chriſtiani milites, nec quiſ-
quam illi vim fecit; quo nihil
fuiſſet facilius, cum fere totum
exercitum ex Chriſtianis con-
ſtitiſſe in ejus morte apparue-
rit. Nempe tam malis quàm
bonis Regibus, regnum à Deo
indultum eſt; qui alios ad re-
gnum benigne vocat, alios no-
bis merito infenſus, ut ſint *vir-*
ga iræ ſuæ; quod de Aſſyriæ Re-
ge dicitur Eſai. 10. 5. Hinc Oſ.
13. 11. *Dedi illis Regem in furore*
meo. Et Eſ. 19. 4. *Tradam Ægy-*
ptum in manum Dominorum cru-
delium. Et Iob. 34. 10. Iuxta
vulgatum Interpretem, *Regna-*
re facit hominem hypocritam pro-
pter peccata populi. Itaque no-
ſtrum eſt has virgas pati, cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

illas infligit Deus, & liberationem ab eo patienter expectare, qui *corda Regum habet in manu, ut rivulos aquarum.*

Etiam incaſſum hoc regerunt: ſingulos quidem Regibus debere obſequium, at Ordines regni, non item. Quia ut ut Rex emineat ſupra ſingulos, tamen Regni Ordines Rege plus poſſunt, cum ſimul convenerunt. Incaſſum, inquam, id regerunt: quia hæc aſſertio nulla probatione, nulla Scripturæ authoritate, nulla ratione, nullo exemplo ex ea petito nititur. Quin contra ſcripturam eſt, quæ cum jubet *omnem animam* in quovis regno illi poteſtati ſubeſſe quæ ſupra omnes eminet, non minus congregatos id jubet quam ſingulos. Subditi, ſeu ſinguli ſint, ſeu congregati, tamen ſemper ſunt ſubditi, nec eorum condi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

tio coïtione mutatur. Itaque quamlibet multi ſint, Rex tamen ſemper ὑπερέχει, ut Pater ſupra filios, & Dominus ſupra ſervos, & Imperator ſupra milites. Vnus eſt inſtar omnium & πάντων ἀντάξιος ἄλλων; quomodo Iupiter Homericus, qui catenam auream ſolus attrahit, reliquis Diis omnibus fruſtra renitentibus. Quæ nolim ſic accipi, quaſi Tyrannidi faveam, qua nullum eſt monſtrum tetrius, Deoque & hominibus magis exoſum. Aut quaſi eos probem Reges, qui jure illo αὐτοκρατορικῷ, in ſubditorum perniciem abutuntur. Tantum aſſero, Deum in Scriptura Regibus attribuere ſummum jus, non in ſingulos modo ſubditos, ſed & in omnes ſimul coactos.

Porro, quia ſuperbi ſumus, nec alieno imperio facile nos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ſubmittimus, eadem Scriptura plurimis rationibus nos inflectit ad obſequium ſummæ poteſtati debitum. In his, illa ſæpe urgetur, quod Reges *à Deo* ſunt, *qui Regna transfert & conſtituit*, Dan. 2. 21. & *dominatur in regno hominum, & quem vult conſtituit in eo.* Daniel. 4. 17. & 5. 21. *Per me*, inquit, *Reges regnant & legiſlatores juſta decernunt.* Prov. 8. 15. Vnde Paulus Rom. 13. 1. *Non eſt poteſtas niſi à Deo, & quæ ſunt poteſtates à Deo ſunt ordinatæ.* Exemplo ſit Iudæorum Rex primus Saül, quem quidem conſtituit populus, 1. Sam. 11. 15. Sed præeunte Deo, qui eumdem prius elegerat, & Samuelem juſſerat illum ungere, 1. Sam. 9. 16. & detexerat *latentem inter ſarcinas*, 1. Sam. 10. 22. Itaque juxta legem Deuter. 17. 15. Regem à Deo electum, populus conſtituit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

tuit. Idem in Davide videre
eſt, de quo ſic Deus, Pſ. 89. 20.
*Exaltavi electum è populo, inveni
Davidem ſervum meum.* Et in
Solomone, de quo idem, Davidi,
2 Sam. 7. 12. *Suſcitabo ſemen
tuum poſt te, quod egredietur
è viſceribus tuis, & firmabo regnum
ejus.* Proinde *Reges* appellat
Deus *Reges ſuos*, ut Davidem
Pſal. 2. *Meus eſt Rex, illum elegi.*
Et *filios ſuos*, ut Salomonem,
2. Sam. 7. 14. *Ero illi in Patrem,
& is mihi erit in filium.* Et *Chriſtos
ſuos* ut paſſim. Et *Electos
ſuos*, ut Saulem, 2 Sam. 21. 6.
In colle Saülis electi Domini. Et
Paſtores ſuos, ut Cyrum, Eſ. 44.
28. *Qui dicit de Cyro, Paſtor meus
eſt.* Et *ſervos ſuos*, ut Nabuchodonoſorum,
Ierem. 27. 8. *Tradidi
omnes terras iſtas in manum
Nabucodonozori Regis Babylonis,
ſervi mei.* Et *clypeos ſuos*, ut Pſal.
47. 10. *Dei ſunt clypei terræ.* Ibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

enim *clypei terræ* ſunt Reges terræ, juxta Kimchium & Abenezram, ut Pſ.89.19. *Domini eſt clypeus noſter, & Sancti Iſraëlis Rex noſter.* Addo *ejus oleo inungi* Reges Pſal.89.21. *Oleo ſancto meo unxi eum.* Et ejus *ſolio* inſidere, 1 Paral. 29. 23. *Sedit Solomon ſuper ſolium Domini.* Et ejuſdem manu coronari Pſal.21.4. *Impoſuiſti capiti ejus coronam auri puriſſimi.* Et eorum electionem per miracula ſanciri, Saülis puta & Darii per tonitrua. Et Deum inſpirare ſubditis, Regii nominis reverentiam. Ita 1 Samuel.11.7. *Cùm pavor Domini in populum incidiſſet, omnes* ad mandatum Saülis Regis *quaſi unus homo egreſſi ſunt.* Et Regum ſaluti proſpicere, ut habetur Pſ.144.10. *Ipſe eſt qui dat ſalutem Regibus, qui eruit Davidem ſervum ſuum de gladio maligno.* Et per Angelos

1.Sam. 12.28. Herod. lib.3.

gelos ſuos roborare : ita enim Angelus Danielis cap. 11. v. 1. *Ego anno primo Darii Medi ei adſtiti; ut illum confirmarem, & roborarem.* Et eoſdem manu ducere, & munire virtute ſua, ut ea aggrediantur, quæ videantur alioqui ſuperare vires humanas : quod Cyro promittit his verbis. Eſai. 45. 1. *Ejus apprehendi dexteram, ut ſternam coram eo gentes, & lumbos Regum diſſolvam, & aperiam coram eo valvas, & portæ non occludentur. Ego tibi præibo, & inæqualia æquabo, & conteram portas æreas, & vectes ferreos confringam* : id eſt centum Babylonis portas æreas, quas deſcribit Herodotus in Clio. Proinde cum electus eſt Saül, *inſiliit in eum Spiritus Domini, & mutatus eſt in virum alium, & ei cor aliud Deus indidit.* 1 Sam. 10. 6. 9. Et cum David illi ſuffectus eſt, Spiritus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Domini à Saüle recedens invaſit Davidem. 1 Sam. 16. 13. 14. Et Salomoni Deus dedit *ſapientiam & ſcientiam*. 2 Paral. 1. 12. *& animum intelligentem ad judicandum populum ſuum, & diſcernendum inter bonum & malum*. 1 Reg. 3. 9. Vnde illud Prov. 16. 6. *Divinatio eſt in labiis Regis*, id eſt prudens ſagacitas in rebus conjectandis, dijudicandis & præcavendis. Qua in Davide agnita exclamavit ſapiens illa mulier. 2 Sam. 14. 19, 20. *Non licet deflectere ad dextram nec ad ſiniſtram ab omnibus quæ loquitur Dominus meus Rex*, &c. *Dominus enim meus ſapiens eſt, ut Angelus Dei, ut intelligat quæcunque fiunt in terra*. Vno verbo; *Vt rivi aquarum, ſic animus Regis, eſt in manu Domini, qui quocunque vult inclinat illum*. Proverb. 21. 1. Vnde eſt quod Oratione 9. Themiſtius pictu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

picturas Aſſyrias memorat in quibus ὁ νοῦς τοῦ βασιλέως ἐν τῇ τοῦ θεοῦ παλάμῃ δορυφορεῖται. *Regis animus Dei manu protegitur.* Vt cæciorem leberide illum eſſe oporteat, qui non ultro agnoſcat Reges à Deo creari, & inſtitui, curaque ſpeciali regi, & protegi.

Quin privilegia, quæ diximus, non ſunt tam propria piis Regibus, ut non etiam malis pleraque conveniant. Quippe etiam mali Reges, & infideles, puta Pharao, Saül, Nabucodonozorus, Cyrus, à Deo conſtituti ſunt. De Saüle res patuit. De Pharaone dicit Deus, Exod. 9.16. *Propter hoc te conſtitui*, &c. Et de Nabucodonozoro, Dan. 2.32. *Deus cœlorum, Regnum, potentiam, virtutem, & gloriam dedit tibi.* Et Cyrus ipſe de ſe. Eſdr. 1. 2. *Omnia Regna terræ dedit mihi Deus cœli.* Vnde Au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

guſt. de Civit. Dei, lib. 5. c. 21. *Qui Mario* imperium dedit, *ipſe Cajo Cæſari; Qui Auguſto, ipſe & Neroni: Qui Veſpaſianis vel patri, vel filio, ſuaviſſimis Imperatoribus; ipſe & Domitiano crudeliſſimo. Et ne per ſingulos ire neceſſe ſit, qui Conſtantino Chriſtiano, ipſe Apoſtatæ Iuliano.* Proinde etiam Scriptura vocat Saülem & Cyrum *Chriſtos*, & *electos Domini.* Nec minus Saülem invaſit, quam Davidem Dei Spiritus. Et tam Dario, quam Ezechiæ adfuit Dei Angelus.

Neque Ethnicos id latuit, Reges à Deo creari. Atque eo pertinent Epitheta, illa quibus Homerus Regum commendat majeſtatem, cum illos appellat διογενεῖς & διοτρεφεῖς. Et quod illi Agamemnon Σκηπτοῦχος βασιλεὺς ᾧ τε Ζεὺς κῦδος ἔδωκε, *Rex eſt, cui ſceptri datus eſt honor ab Iove ſummo.* Sic in Theogonia Heſio-

Heſiodus ; Ἐκ δὲ διὸς βασιλῆες. Et hunc imitatus Callimachus hymno in Iovem, cæteris diis, hoc ipſo Iovem præfert, quod cum ex Vulcano ſint fabri, ex Marte milites, ex Diana venatores, & ex Phœbo poëtæ :

> Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες, ἐπεὶ Διὸς
> οὐδὲν ἀνάκτων
> Θειότερον, τῷ καί σφι τεὴν ἐκρί-
> ναο τάξιν.
> *Ex Iove ſunt Reges, quia nil di-*
> *vinius uſquam eſt*
> *Regibus : & commune datum eſt*
> *his cum Iove regnum.*

Proinde Titus Imperator apud Aurelium Victorem ; *Videtiſne poteſtates fato dari? Fato*, id eſt Dei providentiâ. Et Plinius in Trajani Panegyrico : *Si adhuc dubium fuiſſet ſorte caſuque Rectores terris an aliquo numine darentur, principem tamen noſtrum liqueret divinitus conſtitutum.* Et apud Stobæum de Monar-

chia, Ecphantus Philoſophus Pythagoræus, *In terra & apud nos, præſtantiſſimæ naturæ eſt homo: Rex autem* inter homines *diviniſſimus, ut qui multum ſupra naturam communem emineat; corpore quidem reliquis ſimilis, ut qui ex eadem materia conſtet,* ὑπὸ τεχνίτᾳ ᾖ εἰργασμένος λώστῳ, ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ. *ſed ab optimo artifice factus, qui fabricavit ipſum, archetypo ex ſeſe ſumpto.* Nempe res ipſa per ſe loquitur. Nam ſi Dei providentia extenditur ad aviculas, an credibile eſt hominem ſine Dei nutu, & certa providentia in ſummo rerum humanarum faſtigio collocari? Et abſque illo fieri poſſe, ut tanta hominum multitudo, unius homuncionis imperio regi ſe ſinat, & pro eo vitam, fortunas & facultates omnes impendat?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Fruſtra objiciatur Magiſtratum à Petro vocari ἀνθρωπίνην κτίσιν, *humanam ordinationem*. Neque enim ideo dicitur *humana,* quod ſit *juris humani*, aut homines habeat authores. Sed quia principatus ab hominibus, & in homines exercetur. Sic *virga hominis* dicitur, qua homines caſtigat Deus. 2 Sam. 7. 14. Et *tentatio humana*, qua eos idem tentat. 1 Cor. 10. 13. De cætero vel ipſe Petrus aperte docet, *humanam* hanc *ordinationem* à Deo eſſe; cum fideles illi *ſubjectos* eſſe jubet *propter Dominum*. Idem enim eſt, ac ſi dixiſſet, id eſſe à Domino: quod hominum, qui natura æquales ſunt, alii aliis ſubjiciuntur; ac proinde noſtrum eſſe, vel in authoris gratiam, huic ordini nos ſubmittere. Vt certe hæc perſuaſio, ſceptra Principibus à Deo tradi, valde potens eſt ad obſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

obſequium incitamentum. Atque hinc iis omnibus, quibus eſt aliquis ſenſus pietatis, debet juſtus timor oboriri, ne ſi inſurgant in legitimum Principem, Deum ipſum in ſe provocent. Vnde Paulus Rom. 13.12. *Non eſt poteſtas niſi à Deo, & quæ ſunt poteſtates, à Deo ſunt ordinatæ. Itaque quiſquis ſe opponit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit.* Et Tertullianus Apolog. cap. 33. *Imperatorem neceſſe eſt ſuſcipiamus, ut eum, quem Dominus noſter elegit.* Et Chryſoſt. homil. 1. de Davide & Saüle; Καταφρονεῖς τοῦ συνδούλου, αἰδέσθητι τὸν δεσπότην. διαπτύεις τὸν κεχειροτονημένον, φοβήθητι τὸν χειροτονήσαντα. *Contemnis conſervum tuum, reverere Dominum: deſpuis electum, reverere eum qui elegit.* Et Bernard. Epiſt. 170. ad Ludovicum VII. Regem Francorum: *Si totus orbis adverſum me*

conju-

conjuraret, ut quidpiam molirer adverſus Regiam majeſtatem: ego tamen Deum timerem, & ordinatum ab eo Regem offendere temere non auderem. Nec enim ignoro ubi legerim, qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Itaque Eſſenorum ſolemne jusjurandum fuit, ſe Magiſtratibus fidem exhibituros: οὐ γὰρ δίχα θεοῦ περιγίνεσθαί τινι τὸ ἄρχειν, *neque enim ſine Deo quemquam imperium conſequi.*

Indidem colligere eſt Reges à populo deponi non poſſe. Nam quod ajunt tam poſſe Reges à populo deſtitui, quam inſtitui; ideo verum non eſt, quia nemo eſt, qui regnandi jus totum habeat à populo. Deus enim hic habet ſuas partes, & quidem primas. Itaque hoc dato non conceſſo, populum poſſe adimere Regibus jus quod indulſit, tamen alio jure

regnant

regnant Reges, quod non eſt penes populum; nempe jure divino: quod cum ſolus Deus conceſſerit, ita ſolus poteſt repetere. Præterea, deponi Reges ob id ipſum non poſſunt, quod cum ſint Reges ſui juris, ſunt & αὐτόνομοι, nec amplius pendent ab alieno arbitrio. Notabile eſt Valentiniani dictum lib. 6. Sozom. cum ab univerſo exercitu in Imperatorem eſſet electus, *quàm primum Imperii ſymbola accepit, cum milites inclamarent, ut alterum Imperii faceret participem, Me,* inquit, *commilitones in Imperatorem veſtrum eligere penes vos erat;* Ἐπεὶ δὲ εἵλεσθε, ὃ νῦν αἰτεῖτε οὐκ ἐν ὑμῖν ἀλλ' ἐν ἐμοὶ, καὶ χρὴ τοὺς μὲν ἀρχομένους ὑμᾶς ἡσυχίαν ἄγειν, ἐμὲ δὲ ὡς βασιλέα τὰ πρακτέα σκοπεῖν. *Poſtquam vero elegiſtis, quod nunc petitis, non penes vos, ſed penes me eſt: & vos ut ſubditos decet paca-*

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

te degere ; mihi vero ut Imperatori, diſpiciendum eſt, quid facto ſit opus. Sed fruſtra hæc hic diſputantur : cum Angliæ Reges non ſint αἰσυμνῆται, ſed veri Reges ; nec precarium à populo Regnum conſecuti ſint, ſed illud à multis inde ſæculis jure hereditario poſſideant, & *gratia Dei ſint id, quod ſunt.* Neque enim ullibi gentium antiquius atque evidentius eſt Regni jus.

Secundum argumentum nobis ſuppeditant hæc Salom. Eccleſ. 8. 2. *Serva os* (ſive mandatum) *Regis, etiam propter juramentum Dei*, quo ſcilicet tu te Regi obſtrinxiſti. Quippe nobis id cogitandum eſt, quanto ſcelere violetur Regibus fides data, qua Chriſtiano homini nihil debet eſſe ſanctius ; maxime cum jurato & invocato Dei tremendo nomine promiſſa ſanciuntur. Nam, ſi Deus

perdit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

perdit omnes qui loquuntur mendacium. Pſal. 5. 7. & omnibus *mendacibus* ſua *pars* aſſignata eſt *in ſtagno ardenti igne & ſulphure.* Apoc. 21. 8. quid de iis fiet, qui mendacio perjurium addunt, & Dei nomini ſic illudunt, Angelis ipſis terribili? Et non homines è vulgo, ſed ipſos Reges Sacramentis, ut pueros aſtragalis fallunt; idque in re longe
Pſal. 14. verſ. 1. graviſſima? Certe quiſquis pejerat aut eſt prorſus atheus, & *in corde ſuo dicens, nullus eſt Deus, corrumpitur & abominabilis fit in ſuis ſtudiis:* aut cum Epicuro,
Iob. 22. 14. Deum credit res humanas ſuſque deque habere, & perambulare cœli cardines, & nubes habere pro latibulo, nec noſtra conſiderare; aut Deum, qui eſt ipſa veritas, facit, quantum in ſe eſt, fraudis patronum, & architectum, & mendacii receptatorem: quod idem eſt ac ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Deum ſtuderet in Diabolum transformare, abſit blaſphemia dicto. Vnde eſt, quod tam gravia Deus perjuris interminatur, *ſe futurum contra illos teſtem ſubitum*. Mal.3. 5. *& maledictionem egreſſuram ſuper faciem omnis terræ, & invaſuram domum jurantis per ſuum nomen falſo, & in medio ejus commoraturam, donec ipſam cum lignis & lapidibus penitus conſumpſerit*. Zachar. 5. 3, 4. Sic tota domus Saülis periit ob fidem Gabaonitis violatam, quam tamen à Ioſua per fraudem impetraverat, gens maledicta. Et quod maxime ad rem facit, Sedecias ob ſpretum juramentum Nabucodonozori præſtitum, Babylonem cum omnibus Iſraëlitis captivus abductus eſt: & poſt filios ipſo inſpectante trucidatos, oculis effoſſis tantæ cladi aliquandiu ſuperſtes, tandem miſere periit.

Rebel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Rebellavit, inquit Eſdr. 2. Paral. 36. 13. *contra Regem Nabucodonozorum, qui eum per Deum adjuraverat*, &c. *Itaque accenſus eſt æſtus furoris Domini in populum ſuum, ita ut non eſſet curatio.* Quod ipſum graviſſimis verbis intonat Ezechiel cap. 17. verſ. 13. *Rex Babyloniæ accipiens de ſemine regio, pepigerat cum eo fœdus, & illum ad jusjurandum adigens, fortes iſtius regionis obſides acceperat*, &c. *Sed rebellavit Sedecias contra eum, miſſis in Ægyptum legatis, ut det ſibi equos, populumque multum. An proſperabitur, an effugiet qui fecit iſta? Qui irritum fecit fœdus, an effugiet? Vivo ego, dicit Dominus, quod in loco illius Regis qui Regem conſtituerat ipſum, cujus ſprevit jusjurandum, & ſolvit fœdus, in Babylonia morietur*, &c. *Sprevit enim juramentum & ſolvit fœdus, poſtquam dederat manum ſuam,*

&

& cum omnia iſta fecerit, non ef-fugiet. Vivo ego, inquit Dominus, quod juramentum, quod ſprevit, & fœdus quod ſolvit, reponam in caput ejus, & expandam ſuper eum rete meum, ut capiatur ſagena mea. Et adducam eum in Babyloniam, & diſceptabo cum ipſo de prævaricatione ipſius, qua prævaricatus eſt contra me, & omnes profugi ejus, cum univerſo ejus agmine, gladio cadent, & qui reliqui erunt, in omnem ventum diſpergentur, ut ſciatis me Dominum locutum eſſe. En quæ fuerit cauſa excidii urbis, & templi tanta pompa extructi; quodque unicum toto orbe Dei nomini fuerat conſecratum. Nempe Sacramenti violatio à Rege peregrino & tyranno & uſurpatore per vim extorti. Quanto gravius ii peccaverint qui fidem Regi fideli, & ſuo, toties datam non fefellerunt modo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

do, ſed & ipſum morte mulctarunt, penes bonos & graves eſto judicium.

Tertium ſit argumentum, quod rex eſt *caput populi* & quidem *ſummum*. Vnde Saüli Samuel 1 Sam. 15. 17. *Nonne cum parvus eſſes in oculis tuis, caput tribuum Iſraëlis factus es?* Et de ſe ipſo David, *Poſuiſti me in caput gentium:* quia in Reipublicæ corpore, Rex capitis vice fungitur. Porro nulla ratio patitur, ut caput amputetur propter ſalutem corporis. *Manum* quidem & *pedem abſcindi*, & *oculum erui* jubet Chriſtus, ſi ſint ſcandalo. At *caput* amputari nuſquam præcipit, quia res eſſet monſtro ſimilis. Concil. Toletan. 4. cap. 74. *Quis adeo furioſus eſt, qui caput ſuum manu ſua propria deſecet? Illi ut notum eſt, immemores ſalutis ſuæ, propria manu ſe ipſos interimunt, in ſemetipſos,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

metipſos, ſuoſque Reges proprias convertendo vires.

IV. Regem eſſe *patriæ patrem*, omnes agnoſcunt. Sic Vlyſſes apud Poëtam,

> Λαῶν οἷσιν ἄνασσε πατὴρ ὡς ἤπιος ἦεν.
>
> *Subjectos populos placidi patris inſtar habebat.*

Et Xenoph. lib. 8. Cyrop. Ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ, *bonus princeps à bono patre nihil differt.* Et in Charondæ Legibus apud Stobæum, Principes ſubditis præſunt καθάπερ τέκνων ἰδίων, *tanquam propriis liberis.* Et Muſonius Regem deſcribit ζηλωτὴν τοῦ Διὸς ὄντα, καὶ πατέρα τῶν ἀρχομένων. *Iovis æmulum, & patrem eorum quibus imperat.* Proinde Regem Saüilem David compellat patris nomine 1 Samuel. 24.12. Atque hac eadem patrum appellatione Reges ſignificari 1 Samuel. 12.15.

 docet

docet Kimchius Doctor Hebræus; כי הארון לעם כמו האב לבן *quia Dominus ſe habet ad populum quomodo pater ad filium.* Neque aliter ſumunt Græci interpretes qui pro Hebræo ולאבתיכם habent, καὶ ἐπὶ τὸν βασιλέα ὑμῶν. Inde Palæſtinæ Regibus Abimelechi cognomen, non ſolum Abrahami & Iſaaci, ſed etiam Davidis temporibus: cujus æqualis Rex Achis nominatur *Abimelech*, id eſt *pater meus Rex*, in titulo Pſ. 34. Porro filiis in patrem inſurgere, & ei violentas manus inferre, nulla lege permiſſum eſt. Quin Deut. 13. 7. 8. cum Iudæi jubentur uxores, fratres, liberos ſine ulla miſericordia neci dare, ſi quem ad idololatriam incitaverint, altum eſt de patre ſilentium. Nempe patrum reverentiam ex filiorum animis excuti Legiſlator nulla ratione paſſus eſt.

V. Aliud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

V. Aliud Argumentum ſuggerunt hæc Davidis, cum ad Saülis cædem provocaretur 1 Sam. 24. 7. *Abſit ut hoc faciam in Dominum meum.* Quibus verbis ideo ſe à cæde Regis abhorrere teſtatur, quod eum pro Domino agnoſcat. Servis autem non modo Dominum interficere, ſed & periclitantis vitam negligentia ſua prodere, lethale crimen eſt. Itaque Davidis judicio Abner & alii Saülis ſatellites rei mortis erant, eo quod in bello ſui Domini cuſtodiam neglexiſſent 1 Samuel. 26. 16. Nec Dominorum pravitas ſervos ab officio ſuo diſpenſat. Ait enim Petrus Apoſtolus: *Servi ſubditi eſtote in omni timore, Dominis, non tantum bonis & æquis, ſed etjam* σκολιοῖς *perverſis.* Verbum σκολιὸς quod proprie obliquum ſonat, ad mores tranſlatum, 1 Pet. 2. 18.

pro pravo & perverſo ſumitur. Heſiodus:

> Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα κάρφει
> Ζεὺς ὑψιβρεμέτης.
>
> *Corrigit obliquum facile, extenuatque ſuperbum*
> *Iuppiter altitonans.*

Σκολιὸν obliquum, id eſt pravum. Pro σκολιοῖς, Vulgatus Interpres legit δυσκόλοις dyſcolis, id eſt, moroſis. Sed Græca exemplaria quotquot ſuperſunt habent σκολιοῖς, & Syrus ܠܥܣܩ̈ܐ ܘܠܡܥܩܡ̈ܐ (Syrum ܥܣܩ per metath. factum ex Ebr. עקש) *Duris & perverſis*, & Arabs الغظظ الغلاظ *iis qui ſunt perverſæ naturæ*. Et Æthiops לאכוינני *pravis*. Quæ lectio melius cohæret cum iis quæ ſequuntur, *hoc enim gratum eſt ſi quis propter conſcientiam Dei ſuſtinet moleſtias*: πά-

χων ἀδίκως *injuſte patiens.* Nam ſub δυσκόλοις *moroſis* Dominis, ſæpe indigna pati cogimur; ſub σκολιοῖς *perverſis* etiam ἄδικα *injuſta.* Et Prov. 4. 4. junguntur σκολιὸν στόμα, καὶ ἄδικα χείλη, *perverſum os, & injuſta labia.* Et Prov. 28. 11. ὁ πορευόμενος δικαίως, *qui juſte incedit, &* ὁ σκολιοῖς ὁδοῖς πορευόμενος, *qui obliquis* ſeu perverſis *viis incedit* ſibi mutuo opponuntur. Omnino igitur ii Domini ſub quibus injuſta patimur, non ſolum ſunt δύσκολοι *moroſi*, ſed & σκολιοὶ *perverſi.* Atque ita ſcripſit Apoſtolus: adeoque vult ut σκολιοῖς perverſis Dominis in omni timore ſubditi ſimus. Quod ne quis ſic accipiat quaſi ſolo metu eo adigamur, addit *propter conſcientiam* Dei ſeu erga Deum: quomodo Paulus, *neceſſe eſt ſubjici, non ſolum propter iram, ſed & propter conſcientiam.*

VI. Præterea quod toties
1 Paral. 16.22. in Scriptura repetitur : *Nolite*
Pſ.105. 14. *tangere Chriſtos meos* ; & *abſit à*
1 Sam. 24.7. & 26.9. *me ut mittam manum in eum qui*
2 Sam. 1.14.16. *eſt Chriſtus Domini* ; & *quis mittet manum in Chriſtum Domini, & erit innocens?* & *quomodo non timuiſti manum extendere in Chriſtum Domini* ; & *os tuum locutum eſt adverſus te dicens, Ego interfeci Chriſtum Domini?* quod, inquam, in Scriptura toties hoc repetitur, docet non modo illicitum eſſe tangere Chriſtos Domini ; ſed & ob id ipſum eſſe illicitum, & eorum perſonas ideo ſacras & inviolabiles haberi, quia ſunt Chriſti Domini. Nempe ſua unctione Deus Reges ſecrevit à vulgo hominum, ut ne cuiquam lædendi animo, liceat illos vel minimum attingere. Vt hæc unctio ſit inſtar ſepis illius qua Iobum obſepſerat, aut

aut ut fines monti appoſiti, ut ne liceret accedere. Quin hæc unctio tanti eſt momenti, ut per illam à Deo dicantur generari Reges, Pſ. 2. 6. 7. Et Saül, cum in Philiſtæos bellum ſuſcepit, legitur *filius fuiſſe unius anni*. 1 Sam. 13. 1. quia ab unctionis tempore ſolum annus effluxerat. Quaſi tum primum natus eſſet, cum unctus eſt in Regem & mutatus in alium virum, 1 Sam. 10. 6. 9. Quin etiam apud Ethnicos dies ἀναῤῥήσεως electionis Imperatorum, *natalis* dicebatur. Balſamon ad Photii Nomoçanonem: Νατάλια δέ εἰσι τὰ τῶν βασιλέων γενέθλια, καὶ ἡ τούτων ἀνάῤῥησις: *Natalia ſunt Imperatorum genitales dies, & ipſorum electio*. Sic apud Spartianum Adrianus tertio Iduum Augusti die, *natalem imperii inſtituit celebrandum*: & Conſtantinum Naiſſi Daciæ

natum, Britannias *illic oriendo*, id eſt Conſtantio Chloro Patri ſuccedendo, *nobiles feciſſe* Panegyriſtes notavit. Fateor quidem Sacerdotes ſummos, quamvis eodem quo Reges oleo ungerentur, potuiſſe deponi & occidi. Sic Sacerdotem Abiatarem non modo depoſuit Solomon, ſed & reum mortis pronuntiavit. Nec propter unctionem ei pepercit, ſed quia Davidi patri ſemper adfuerat 1 Reg. 2. 26. Sed in eadem materia diverſam fuiſſe formam & ungendi ritum in Rege & Sacerdote Ebræorum ſcripta nos docent. Diverſa etjam fuit unctionis ſignificatio: quia alia Regi χαρίσματα, alia Sacerdoti conferri oportuit. Nec fruſtra eſt, quod ſoli Reges appellantur Chriſti Domini, cum ſacerdotes etiam & Prophetæ uncti fuerint. At, inquiunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

quiunt, ſi ratione unctionis olim ſacri fuere Reges, hodie hoc fruſtra profertur, cum vel non ungantur prorſus, vel humano ritu ungantur, nec illo oleo quod ſub lege Deus inſtituerat. Reſpondeo, ſigno abolito manere tamen gratiam: nec tam unctionis externæ quam internæ ratione Reges dici unctos Domini. Nam ut de Chriſto taceam & Patriarchis, quos unctionis internæ & ſpiritualis ratione *Chriſtos Domini* dici apud omnes in confeſſo eſt, etiam Cyrus Rex Ethnicus, quique oleo viſibili nuſquam unctus eſt, tamen *Chriſtus Domini* ab Eſaia nominatur. Itaque quiſquis eſt Rex legitimus, hoc ipſo eſt *Chriſtus Domini*.

VII. Addo, haud dubie Regibus primario & præcipue convenire, quod Scriptura magiſtratibus indulget *Deorum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

nomen, ut Exod. 21. 6. *Siſtet eum Dominus ſuus* אל האלהים *ad Deos.* Et Exod. 22. 18. *Diis non maledices*, id eſt *principi populi tui*, ut ibid. explicatur. Et 1 Sam. 2. 25. *Si vir in virum peccaverit, judicabunt ipſum Dii.* Et Pſ. 82. 6. *Ego dixi, Dii eſtis & filii Excelſi omnes.* Proinde Pſal. 45. Rex Solomon ſemel atque iterum *Deus* vocatur. Quod quidem ad Chriſtum refert Apoſtolus Solomonis typo adumbratum. Sed ſenſus typicus literalem non excludit, imo ſupponit. Itaque etiam Solomon ſuo modo fuit Deus. Nempe, ut recte Diotogenes Pythagoræus apud Stobæum, Ὁ βασιλεὺς ἀρχὰν ἔχων ἀνυπεύθυνον, καὶ αὐτὸς ὢν νόμος ἔμψυχος, θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεσχαμάτισται. *Rex cum imperium habeat nulli obnoxium, & ſit ipſe viva Lex, Dei inſtar eſt inter homines.*

nes. Et Ecphantus ejuſdem ſectæ: Ὅπερ ἔνι μὲν τῷ θεῷ, ἔνι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ, αὐτῷ μὲν ἄρχειν (ἀφ' οὗπερ καὶ ὁ αὐτάρκης καλέεται) ἄρχεσθαι δ' ὑπ' οὐδενός. *Quod Deo quidem ineſt, ineſt & Regi, ut ſibi ipſi imperet, unde vocatur* αὐτάρκης, *nulli autem ſubjiciatur.* Proinde in ſuum Regem quiſquis inſurgit, eſt Gigas θεόμαχος: & in eum quadrat illud Poëtæ Iliad. E. verſ. 407:

Ὅττι μάλ' οὐ δηναιὸς ὃς ἀθανάτοισι μάχοιτο,
Οὐδέ τί μιν παῖδες ποτὶ γούνασι παππάζουσιν,
Ἐλθόντ' ἐκ πολέμοιο, καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.

Dijs auſus pugnare diu non veſcitur aura
Vitali, blandaque tatam hunc non nominat infans,
Voce genu innixus reducem ex certamine diro.

Et cum illum perſequetur juſta

Nemeſis, jure merito exclamabit cum Diomede Æneid. l. 11.

Hæc adeo ex illo mihi jam ſperanda fuerunt
Tempore, cum ferro cæleſtia corpora demens
Appetii.

VIII. Nec prætereundum quod Samuel juſſus Iſraëlitis *jus Regium* ediſſerere 1 Sam. 8. 9. *Hoc*, inquit, *eſt juris Regii. Qui regnabit ſuper vos, filios veſtros tollet, & imponet curribus ſuis*, &c. & *accipiet ad arandos agros ſuos & ad metendam meſſem ſuam*, &c. *& filias veſtras accipiet in unguentarias, coquas & piſtrices. Agros etiam veſtros & vineas & oliveta optima accipiet, & dabit ſervis ſuis; Semina quoq; & vineas veſtras decimabit, & dabit Eunuchis & ſervis ſuis, ſervoſque veſtros & ancillas, & juvenes præſtantiſſimos & aſinos accipiet, adhibebitque ad opus ſuum. Greges quoque*

veſtros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

veſtros decimabit & eritis ei ſervi. Ait hæc eſſe *juris Regii*, non quod coram Deo juſta ſint. Nec enim David Vriæ uxorem, nec Achab Naboto vineam eripere potuerunt ſine crimine: ſed quia hujuſmodi ſcelera Reges tam impunè perpetrant, quàm ſi eſſent maxime licita. Ideo additur populum ita *oppreſſum, Deum imploraturum*, quia contra vim Regis nulla ſunt humana remedia. Monarchiæ enim, id eſt Regibus ἔξεστι ἀνευθύνως ποιέειν τὰ βούλεται: *pro libitu licet omnia impune agere*; ita Otanes apud Herodotum. משפט hoc loco nonnulli *morem* explicant, ut 1 Sam. 2. 13. & 1 Reg. 18. 28. ubi Ebr. כמשפטם LXX. reddunt, κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν. Tamen iidem hic habent δικαίωμα & vulgata *jus*, & Chald. נמוסא *legem*. Et ex Hebr. Maimonides & Rabbi Ioſe apud

Kim-

Kimchium volunt hæc vere eſſe *juris Regii*.

IX. Liceat etiam cum Veteribus argumentari, ex his Davidis Pſal. 51. 6. *Tibi ſoli peccavi*, id eſt Chryſoſt. interprete Sermon. 2. in Pſ. 50. Βασιλεὺς ἤμην, σὲ ἐφοβούμην μόνον : Et Hieronymo Epiſt. 46. ad Ruſticum. *Rex eram & alium non timebam.* Proinde idem Epiſt. 22. ad Euſtochium ; *Ad Dominum David pœnitens loquitur, Tibi ſoli peccavi*, &c. *Rex enim erat, alium non timebat.* Et Ambroſ. in Pſal. 50. *Rex utique erat, nullis ipſe legibus tenebatur ; quia liberi ſunt Reges à vinculis delictorum : neque enim ad pœnam ullis vocantur legibus, tuti imperii poteſtate ; homini ergo non peccavit, cui non tenebatur obnoxius.* Et Arnob. ad eundem Pſ. *Omnis qui ſub judicio vivit, cum deliquerit, peccat Deo, peccat & legibus mundi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Hic autem Rex ſub nullo alio, niſi ſub ſolo Deo agens, ipſum ſolum ſuper poteſtatem ſuam metuens ſoli Deo peccavit. Et Otto Friſing. Epiſcopus ad Fredericum Ænobarbum. *Soli Reges, utpote conſtituti ſupra leges, Divino examini ſunt reſervati, ſæculi legibus non cohibentur; unde eſt illud tam Regis quam Prophetæ, Tibi ſoli peccavi.* Et è recentioribus Petrus Martyr apud vos olim Doctor celeberrimus, in hæc ejuſdem Davidis 2 Sam. 2. 13. *Peccavi Domino: Conjungere hæc verba poſſumus, cum illis quæ in Pſ. 51. ponuntur,* Tibi ſoli peccavi. *Non quod non peccaſſet in homines, ſed ſuperiores non erant qui poſſent eum judicare.* Et inter Iudæos Rabbi Nachman, Scripturæ interpres non incelebris, idipſum colligit ex eo quod dicit idem David Pſal. 17. *A facie Dei judicium ſuum egredi,* ac ſi di-

ſi diceret ſe tanquam Regem à ſolo Deo judicandum quia אין בריאה דן המלך אלא הבה *nulla creatura judicat Regem, ſed ſolus Deus benedictus.*

X. Præterea, cum in regno *gladii jus* nulli competat, præterquam ipſi Regi, aut iis quibus à Rege id conceſſum eſt, peto quo jure quis audeat in ſummum principem animadvertere, utrum jure conceſſo, an uſurpato? Si conceſſo dixerit, rurſus petam, à quo conceſſo? Vtrum à Principe vel ab alio aliquo præter Principem? Si à Principe reſpondeat, hoc ipſo erit ridiculus: quia non eſt credibile Principem ulli indulgere jus, gladio in ſeipſum utendi. Trajanus quidem gladium Prætorii Præfecto tradens legitur his verbis uſus: Λάβε τὸ ξίφος τοῦτο, ἵν' ἂν μὲν καλῶς ἄρχω ὑπὲρ ἐμοῦ, ἂν δὲ κακῶς

Dion. in Trajano, & Suidas.

κατ'

κατ' ἐμοῦ αὐτῷ χρήσῃ, *accipe hunc gladium quo ſi bene imperavero pro me, ſi malus contra me utaris.* Sed hæc non dixit citra hyperbolen; neque aliud voluit per hæc verba intelligi, quam ſe futurum bonum principem. Nam ſi vere Præfecto ſuo gladii jus in ſe dediſſet, hoc ipſo ſe exuiſſet à principatu, & gladii jus ſibi ademptum in ipſum tranſtuliſſet. Quod ne fieri quidem poſſe Ebræi Doctores his verbis aſſerunt, in Tractatu Sanhedrin הרב שמחל על כבודו בכודו מחול מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול *Si magiſter remittat honorem ſuum, remittitur ille; at ſi Rex remittat honorem ſuum, illi non remittitur:* quia ſcilicet publicam perſonam ſuſtinet: & ſi quid contumeliæ pateretur, id non illi ſoli, ſed toti regno eſſet indecorum. Proinde Politici aſſerunt hoc uno caſu poſſe Regi reſi-

reſiſti, ſi Rex tradere regnum, aut alii ſubjicere moliatur. Quo referunt illud Senecæ: *Etſi parendum in omnibus patri, in eo non parendum quo efficitur ne pater ſit.* Itaque quantamcunque in alium transferat Princeps poteſtatem, ſemper manet ſuperior. Sic Pharao Ioſephum toti Ægypto ita præfecit, ut tamen major illo maneret ratione ſolii, Gen. 41. 40. Vt hic locum habeat illud Apoſtoli 1 Cor. 15. 27. *cum dicit omnia ei ſubjici, palam eſt eum excipi qui ſubjecit ei omnia.*

XI. Etiam hoc reputandum, quæ bona Regum interventu Deus in nos conferat, & quam merito Reges in Veteri Teſtamento [a] נדיבים *munifici* & in Novo εὐεργέται [b] *benefici* dicantur. Nempe Princeps [c] *Dei miniſter eſt tuo bono.* [d] *Vis non timere poteſtatem, bonum fac & laudem*

a Iob. 34. 8. Prov. 8. 6. & 19. 6.
b Luc. 22. 25.
c Rom. 13. 4.
d Rom. 13. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

dem ab eo conſequeris. Nam
[a] Præſides à Rege mittuntur *in* a 1 Pet.
laudem bene agentium; & [b] *in lu-* 2.14.
ce vultus Regis eſt vita; & *benevo-* b Prov.
lentia ejus, eſt ut nubes pluviæ ſe- 16.15.
rotinæ; & [c] *illius favor eſt ſicut* c Prov.
ros ſuper herbam; & Rex [d] *ſedens* 19.12.
ſuper ſolium judicii ſui diſſipat o- d Prov.
culis omne malum. Rex *eſt* [e] *ſpiri-* 20.8.
tus narium noſtrarum; & *ſub um-* e Lam.
bra illius vivimus inter gentes. Idem 4.20.
eſt [f] *clypeus noſter*: & [g] *arma no-* f Pſal. 89.10.
ſtra bellica; & [h] *in illius pace no-* g 2 Sam. 1.27.
bis eſt pax. [i] *Illo uno vigilante nos* h Ierem. 29.7.
ſecure dormimus, [k] *tranquillam-* i Plutarch. Apoph.
que & quietam vitam agimus, k 1 Tim.
cum omni pietate & honeſtate. 2.2.
Aliquoties in libro Iudicum,
Iſraëlitæ dicuntur ruere in o-
mne nefas, [l] quia *cum illis die-* l Iudic.
bus Rex non eſſet in Iſraële, unuſ- 17.16.
quiſque quod ſibi videbatur hoc fa- & 18.1. & 19.1.
ciebat. Proinde locuſtas mira- & 21.25.
tur Solomon [m] *cum Regem non* m Prov.
habeant agminatim procedere. 30.27.

Deni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Denique Rex in populo fideli
a 1 Reg. 11.36. eſt [a] *lucerna coram Deo in Ieruſalem*; atque eo moriente [b] *extin-*
b 2 Sam. 21.17. *guitur lampas Iſraëlis*. Ita ut [c] di-
c 2 Sam. 18.3. midiam populi partem perire præſtet; quia Rex *unus computatur pro decem millibus*, id eſt pro numero infinito. Vnde eſt quod
d Ierem. 29.7. orare [d] jubemur pro ſalute Re-
e 1 Tim. 2.2. gum, & pro iis offerre [e] Deo *preces, obſecrationes, interpellationes, gratiarum actiones*, & quod eos proſequimur fauſtis accla-
f 1 Sam. 10.24. mationibus [f] *vivat Rex*, [g] *vivat*
g 2 Reg. 1.12. & 1. 1 Reg. 34.39. *Rex Solomon*, [h] *ô Rex vive in æternum*; & quod apud Davidem vita Saulis, licet hoſtis & impii, & à Deo rejecti; [i] tamen יקרה
h Dan. 2.4. & 3.9. & 5.10. & 6.6. *pretioſa fuit*, & גדלה *magni fuit habita*.

XII. Sed ut in arca fœderis,
i 1 Sam. 26.21. 22. cum urna mannæ etiam [k] virga fuit incluſa; Ita iiſdem Regibus per quos tot bona largitur
k Ebr. 9. 4. Deus, etiam *virgam* commiſit,

virgam,

a *virgam*, inquam, *ferream* qua a Pſal. 2.
rebelles *conterantur, & confrin-* 9.
gantur ut vas figuli. Vnde Pau-
lus de Principe. b *Si malum fe-* b Rom.
ceris time, non enim fruſtra gla- 13. 4.
dium geſtat. Nam Dei miniſter
eſt ultor ad iram ei qui male fece-
rit. Et Petrus: Per eum *mittun-*
tur præſides c *ad ultionem male-* c 1 Pet.
ficorum. Et Solomon *diſſipat* 2. 4. Prov.
impios Rex ſapiens, & convertit 20. 26.
in eos rotam. Nempe ut illos Eſai. 28. 28.
comminuat & trituret grano- 2 Sam.
rum inſtar. Aut ut David Am- 12. 31.
monitas, & Damaſceni Galaa- Amos 1. 3.
ditas. Proinde Prov. 16. 14. *ira* Pſal. 78.
Regis eſt ut Angeli mortis, id eſt, 49.
præſentem mortem affert, ut
illi Angeli per quos Deus peri-
mit impios, qui Davidi *Angeli*
malorum. Rurſus Prov. 20. 2.
Tanquam leunculi rugitus eſt ira
Regis: qui provocat eum peccat
contra animam ſuam, id eſt con-
tra ſeipſum. Quomodo Paulus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Rom. 13. 2. *Qui poteſtati reſi-ſtunt, ſibi ipſis auferent condemnationem* : eamque non ſolum à Rege, ſed & à Deo. Prov. 24. 21. 22. *Time Dominum & Regem, & cum rebellibus ne te admiſceas. Quia calamitas eorum derepente ingruet, & contritionem utriuſque quis ſcit?* Id eſt quis novit cladis tempus, tam à Deo quam à Rege imminentis? Atque ob id ipſum quod illud tempus homines latet, quiſquis crimine rebellionis ſe ſentit implicatum, optime ſibi conſulet, ſi mature ſecedat, nec perſeveret in re mala, Eccleſ. 8. 2. & exitium impendens pœnitentia prævertat. Pœnæ quidem rebellium propter cauſas nobis ignotas aliquando differuntur. Et pravis ſæpe machinationibus, blandiri videtur ad tempus alicujus umbra ſucceſſus. Sed Deus tandem

exci-

excitatur, & ſupplicii tarditatem gravitate compenſat: adinſtar machinæ bellicæ, quæ lente quidem procedit, ſed ſemel admota graviter ferit.

Exempla ſi quærantur, quibus hic maxime eſt attendendum: nos hic ea non afferemus quæ magno numero colligi poſſent ex profanis Scriptoribus: puta quod de Cæſaris percuſſoribus obſervat Suetonius: *Percuſſorum autem fere neque triennio quiſquam amplius ſupervixit, neque ſua morte defunctus eſt. Damnati omnes, alius alio caſu periit; pars naufragio, pars prælio; nonnulli ſemet eodem illo pugione quo Cæſarem violaverant, interemerunt.* Nec iis immorabimur quæ in ſcripturis ſunt peregrina & alterius gentis quam Iudaïcæ. Quale quod partim ex hiſtoria ſacra. 2 Reg. 17.37. & Eſai. 37.38. partim

ex Beroſo apud Ioſeph. lib. 10. c. 2. diſcere eſt, Sennacheribi percuſſores parricidio ſuo jure Regni excidiſſe, & præcipiti fuga ſe proripuiſſe in Armeniam, ubi à patria extorres, & ſuæ gentis deliciis orbati, vitam ægram & anxiam miſere egerunt inter Barbaros. Et quod habetur Eſther 2. 21. de duobus illis Eunuchis ad Gemonias tractis propter molitionem in Aſſuerum, Mardocheo indice apertam. Nec ſeditiones memorabimus à Iudæis excitatas antequam Reges haberent, & Coren, Dathanem & Abiramum vivos terram abſorbſiſſe, eo quod in Moſem inſurrexiſſent, Num. 16. 32. Et Abimelechum Reipublicæ ſtatum ſubvertere conatum in medio curſu victoriarum à muliere molæ fragmine cæſum, pudendam mortem obiiſſe, Iud. 9. 53. Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

neque docebimus quam male Iudæis ceſſerint defectiones in Reges & Magiſtratus alienigenas. Vt Oſeæ qui à Salmanaſſare captivus abductus eſt cum Iſraëlitarum gente univerſa propter conſilia cum Ægypti Rege Soo in illum ínita. Et Ioachimo & Sedeciæ quos perduellionis reos Babylonem deportavit Nebucadnetſar, vinctos duplici catena. Et huic quidem oculos filiorum cæde contemeratos crudeliter effodi juſſit. Illis item qui occciſo Godolia Legato Regis in Ægyptum fugerunt, atque inibi gladio, fame & peſte conſumpti ſunt. Et Galilæis *quorum ſanguinem miſcuit Pilatus ſacrificiis ipſorum*, Luc. 13.1. Et horum anteſignano Iudæ Galilæo, qui cum temporibus defectionis multum ſeduxiſſet populum, & ad defectionem

Ioſeph. Ant. 8.1. cap. 2. Actor. 5.37.

ſollicitaſſet, cenſum nihil aliud quam manifeſtam ſervitutis profeſſionem eſſe dictitans, tandem ipſe male periit, & *omnes qui aſſenſum illi præbuerant huc illuc diſperſi ſunt*. Et Theudæ præſtigiatori cui *adhæſerat numerus virorum circiter* 400. quibus perſuaſerat ſe Iordanem verbo ſciſſurum, & facilem illis evadendi viam præbiturum. Sed eo à Cuſpio Fado in ipſo rebellionis limine & molimine oppreſſo, ſectarii omnes diſſoluti ſunt, & ad nihilum redacti. Et Ægyptio latroni qui pro Propheta ſe gerens, primo ſolum *quater mille*, deinde creſcente numero triginta circiter Sicariorum millia ſuis præſtigiis ad ſe pertraxit, & eorum ope conatus eſt per montem Olivarum Hieroſolymam occupare: ſed à Fœlice repulſus fugit cum paucis; & Sicario-

Ioſeph. lib.20. c.2. Act. 5.36.

Ioſeph. de bello Iud. lib.9. c.1.2. Act. 21. 38.

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

rum plerique capti temeritatis ſuæ pœnas luerunt.

His inquam omiſſis, ſolum dicemus, quo fato perierint qui in Iudææ Reges ſeditiones excitarunt, aut ipſorum vitæ inſidiati ſunt. Et ſtatim ſe offert Achitophel, qui cum Abſalomis conſpirationi adhæſiſſet, res non ſucceſſuras prævidens, vitam finiit ſuſpendio. Et Abſalom ipſe qui cum è prælio turpi fuga ſe ſubduceret, poſt viginti millia ſuorum cæſa hæſit inter arbores in perplexitate ſylvæ, atque inibi jaculis confoſſus eſt. Et Seba filius Bicri auſus levare manum & tuba clangere contra Davidem, cujus caput amputatum Abelitæ ex urbis ſuæ mœnibus ad Ioabum projecerunt. Et ejus Semei qui Regem atrociſſimis maledictis impetiverat, cani in inferos demiſſi. Et parricidæ

2 Sam. 17.23.
Ibid. 18.7.
2 Sam. 20.22.
1 Reg. 2. 8, 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

2 Sam. 4.12. Regis Isboſeth qui capite lue-
runt, illo ipſo judice & vindice,
2 Sam. 3.27. à quo mercedem ſceleris expe-
1 Reg. 2. 26. ctaverant. Et Abner qui Rege ſuo prodito, ipſe à Ioabo non multo poſt per proditionem eſt interfectus. Ioab viciſſim & Adonias eodem fato interempti, cum in Solomonem conſpiraſſent. Et Abiatar criminis particeps à Sacerdotio depoſitus poſt tot merita in Davidem quorum ratione Solomon ipſius vitæ pepercit.

Hæc ad Solomonem uſque cujus idololatriam punivit Deus regni dilaceratione quæ ſub Roboamo contigit. Inde duo Regna Iudæis; unum Iudæ Hieroſolymis penes Davidis poſteros, ſub quo tribus Iudæ & Benjamin: alterum Iſraëlis dictum eſt, ad quod pertinebant decem tribus rebelles. In regno Iudæ, quod à Solomonis obitu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

obitu in captivitatem Babylonicam duravit annos plus minus 400. tres omnino Reges ſuorum inſidiis appetiti & cæſi ſunt. Ioas, Amaſias, & Amon. Sed ut illum, qui Deo nominatim maledixerat, hybridam fuiſſe Moſes obſervat, id eſt à Patre Ægyptio & matre Iudæa natum; quaſi in hominem mere Iudæum non potuerit cadere tantum ſcelus; ita Ioaſi parricidas, qui primi in Regno Iudæ Regum ſuorum cæde manus polluerunt, & iis qui ſecuti ſunt, exemplo ſuo præiverunt, Eſdras notat ex imparibus parentibus fuiſſe editos; atque eorum unum Ammonitidem, alterum Moabitidem matrem habuiſſe. Et his quidem non fuit impune. Nam Amaſias filius firmatis Regni rebus in eos animadvertit. Sed de illis quid ſit actum, qui Amaſiam in urbe

Lev. 24. 10.11.

2 Paral. 24. 26.

Lakis pari ſcelere confoderunt, ſacra hiſtoria non obſervat. Et eos evaſiſſe veriſimile eſt, quia Amaſiæ filius Ozias tunc erat puer, & prope infans. Quin inter Amaſiam & Oziam fuit interregnum annorum undecim, ut ex ipſa annorum ſerie Chronologi evincunt neceſſariis rationibus. Itaque cum per aliquot annos Iudæi ſine Rege fuerint, in illo interſtitio temporis, aliquid remitti potuit de vigore & rigore legum. Nempe ut jam ante eſt obſervatum, *cum nullus eſſet Rex in Iſraële, unuſquiſque faciebat quod rectum erat in oculis ſuis.* Sed Lakiſæis in quorum oppido ipſis conſciis ſcelus patratum fuerat, audi quid minetur Michæas qui
Mich. 1. 13. ſub Oziæ filio Iothamo prophetavit: *Iunge currum veredo, ô habitatrix Lakis, origo peccati ipſa eſt filia Sion, quia in te in-*

ventæ

ventæ ſunt defectiones Iſraëlis. Id eſt, ut recte Iunius, *fuge quam poteris maxime & contentiſſime, non effugies tamen; cum Regem tuum ad te fugientem non ſiveris effugere. Lakiſæi enim cives conſcii, adeoque authores fuerunt Ieroſolymitanis illius perfidæ conſpirationis contra Regem Amaſiam conflatæ. Et rea es earundem defectionum, quibus tenentur Iſraëlitæ, cum hoc tuo facto peræque à domo Davidis defeceris.* Atque hoc vaticinium ſera quidem, ſed ſeria & gravi vindicta impletum eſt annis circiter centum poſt Amaſiæ parricidium: cum Lakis ab univerſis Sennacheribi copiis oppugnata eſt & expugnata. Supereſt unus Amon Manaſſis filius, qui ab idololatris corruptus, ab iiſdem in regiis ædibus confoſſus eſt, anno regni ſui ſecundo. Sed populus conjuratorum impie-

2 Reg. 18.14. 2 Par. 32.9. Eſ. 36.2. 2 Reg. 21. 23, 24. & 22.1. 2 Paral. 33. 24, 25. & 34.1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

tatem execratus, commeritis illos omnes affecit ſuppliciis: & Ioſiam filium tum octennem paterno ſolio impoſuit, cui pie ac fœliciter inſedit per annos XXXI. Hæc de Iudæ Regibus per annos fere quadringentos, ut jam diximus.

At in Iſraëlis Regno quod fuit longe brevius, nempe ſi Euſebio credimus annor. CCL. certe non multo plurium; hujuſmodi cædium exempla multo fuere frequentiora. Nam primo defectionis authori Ieroboamo, qui ſucceſſit filius Nadab, tantum regnavit biennium; quo exacto cum Gibbethonem Philiſtæorum urbem obſideret, Bahaza illi bellum intulit, & victum interemit cum univerſa familia; atque ita regnum invaſit. Sed pœna talionis mox ſecuta eſt. Nam ut Ieroboamo Nadab filius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

lius, ita Bahazæ ſucceſſit filius Ela: atque ut Nadab à Bahaza, ita Ela cæſus eſt à Zamrio; uterque anno regni ſecundo, uterque cum omni cognatione, uterque à Propheta præmonitus. Quippe ut Nadabis patri Ieroboamo Achias propheta totius familiæ cladem prædixerat, ita Bahazam Elæ patrem alius vates Iehu nomine, monuerat fore ut univerſa domus ejus exſcinderetur, quomodo domus Ieroboami ועל אשר הכה אותו *etiam quia eam percuſſerat*, 1.Reg.16.7. id eſt in ultionem ſceleris in Ieroboami domum admiſſi; quæ quidem digna perire fuit: ſed & illius carnifex Bahaza pari excidio fuit digniſſimus. Succeſſit Zamrius æque reus, qui brevem ſceleris ſui fructum percepit. Ab Homrio enim ſtatim obſeſſus & redactus ad incitas, *ſeptimo Regni ſui*

 die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

die domum regiam atque in ea ſe cum ſuis incendit, & vivicomburio periit Rex ἑπταήμερος. Quo pertinet hoc Iezabelis epiphonema, 2 Reg. 9. 31. *An bene ceſſit Zamrio qui Dominum ſuum interfecit?* Exinde Homrio cum quodam Tibni fuit de Regno certamen quadriennale, in quo victor Homrius occiſo Tibni regnum reliquit filio Achabo. Et Achab in prælio cæſus Ochoziæ filio: qui cum ex cancellis quibuſdam delapſus in lethalem morbum incidiſſet, ſtatim habuit ſucceſſorem Ioramum fratrem. Atque hic eſt ille Ioram quem jugulavit Iehu cum Iezabele matre & fratribus LXX. & Ochozia Iudæ Rege cognato, & cognatis aliis XLII. & omnibus neceſſariis. Vt impleretur quod per Eliam Deus impio Achabo fuerat comminatus: *Reddam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

domum tuam ſicut domum Iero-boamì filii Nebat, & ſicut domum Bahaſæ, &c. 1 Reg. 21. 22. Quod quidem fecit Iehu à Deo juſſus, nec tamen vacavit crimine. Quia Dei judicia ſic executus eſt, ut modum non tenuerit, & humanis, vel potius inhumanis affectibus indulſerit; non tam actus vero Dei zelo, prout credi volebat, quam ambitione, crudelitate & dominandi libidine. Proinde ipſi etiam infenſus merito Deus minatur, *ſe viſitaturum ſanguinem Izrehel ſuper Domum Iehu*, Oſ. 1. 4. Tamen quia Deus promiſerat fore ut ejus poſteri regnarent, uſque ad quartam generationem; has pœnas diſtulit Deus uſque ad Zachariam Iehu abnepotem, quo occiſo Sallumus regnum invaſit. Sed cum non niſi menſem regnaſſet, à Menahemo cæſus eſt. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

qui Menahemo ſucceſſit Pekachia filius à Pekache. Et Pekach ab Oſea, qui horum prædonum verius quam Regum ultimus fuit. Quippe cum Aſſyriæ Regi Salmanaſſari ſerviiſſet aliquot annos, propter conſilia cum Soo Ægypti Rege inita, regno ſpoliatus eſt, & captivus in Aſſyriam abductus cum Iſraëlitis omnibus, è qua illis in patriam poſtliminio reverti nunquam conceſſum : ita ut hic fuerit Tragœdiæ ſupremus actus.

Vides quomodo regnum à Ieroboami defectione inauſpicato initum, per ſeditiones perpetuas ſit deinceps continuatum, Tyrannis per mutuas cædes ſibi invicem ſuccedentibus, *partaque per gladios regna nocente manu* invadentibus. Vt Aricinæ Dianæ Sacerdotium nemo obtinebat quam ὁ γενηθεὶς αὐ-

τόχειρ

τόχειρ τοῦ ἱερωμένου πρότερον, *qui Sacerdotem priorem ſua manu trucidaverat.* Aut quomodo apud Romanos Pompejum ſuſtulit Iulius Cæſar, Cæſarem Brutus & Caſſius, hos Auguſtus. Aut quomodo Galbam Otho, Othonem Vitellius, Vitellium Veſpaſianus, & Veſpaſiani filium Titum Domitianus. Hinc Ioſephus Antiq. l. 8. cap. 7. Δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς * ἐποίησε ἀνελεῖν, καὶ μηδὲν τοῦ γένους ἀπολείπειν, *Deus fecit ut alius alium è medio tolleret, nullo è familia ſuperſtite relicto.* Et hac ipſa de cauſa Ahias Vates Iſraëlitas confert cum arundine quæ agitatur in aquis, & ſe movet ad omnem ventum. Quia inter tot Reges è diverſis familiis & tribubus, eorum animi ſemper fluctuabant, nec habebant quo ſe ſiſterent. Et 2 Par. 15. 5. ita deſcribitur ſtatus populi Iſraëlitici

Strab. lib. 5.

* male legitur ἐποίησεν ἔλθειν.

1 Reg. 14. 15.

litici

litici poſt illam defectionem: *Temporibus iſtis non eſt pax exeunti & redeunti, ſed vexationes magnæ ſuper omnes habitatores regionum illarum; adeo ut contundantur gens gente, & civitas civitate, quia Deus vexat eos omni anguſtia.*

Atque hic fructus fuit Ieroboami defectionis, quem Iſraëlitarum decem tribus, à Roboamo vero & legitimo Rege per ſummum ſcelus deficientes, Regem ſibi creaverunt. Proinde Deus his verbis illos increpat Oſ. 8. 3. 4. *Dereliquit Iſraël bonum, perſequentur eum inimici. Ipſi Regem conſtituerunt & non ex me: Principem ſtabiliverunt, & ego non agnovi*, id eſt me inconſulto, nec probante. Quomodo Deus ea neſcire dicitur quæ non probat, Lam. 3. 56. Matth. 7. 23. & inter cauſas rejectionis Iſraëlitarum, etiam id memora-

moratur quod abjectis Davidis poſteris, Ieroboamum Regem ſibi conſtituerunt, 2 Reg. 17. 20. 21. *Projecitque Dominus omne ſemen Iſraelis, & afflixit eos, & tradidit eos in manum diripientium, donec projiceret eos à facie ſua: quia ſciſſus eſt Iſrael à domo Davidis, & conſtituerunt ſibi Regem Ieroboam filium Nebat.* Inde igitur Iſraëlitis prima mali labes, & in religione defectio, & clades prope internecinæ, quæ poſtmodum ſubſequutæ ſunt. Ipſi enim Ieroboamo, perpetuum fuit cum Roboamo bellum, 1 Reg. 14. 30. & cum Roboami filio Abia, qui 2 Paral.
Iſraëlitas numero longe ſupe- 13.17.
riores memorabili prælio ita profligavit, ut eorum quingenta millia perierint. Et tam defectionis incentor Ieroboam, quam plerique ſucceſſorum propria experientia edocti

cti didicerunt illud Poëtæ verum eſſe:

De male quæſitis non gaudet tertius hæres.

At factum dices authore Deo, cui dixerat Propheta Ahias pallio ſciſſo in duodecim partes, 1 Reg. 11. 31. *Tolle tibi decem partes. Sic enim dicit Dominus Deus Iſraëlis: Ecce ego ſcindam regnum de manu Solomonis, & dabo tibi decem tribus.* Item v. 37. *Te aſſumam & regnabis ſuper omnia quæ deſiderat anima tua, & eris Rex ſuper Iſraëlem.* Et 1 Reg. 14. 7. Ieroboami uxorem idem Ahias ita compellat. *Hæc dicit Dominus Iſraëlis. Quia exaltavi te de medio populi, & dedi te ducem ſuper populum meum Iſraëlem, & ſcidi regnum domus Davidis, & dedi illud tibi.* Proinde cap. 12. verſ. 15. & 24. id a Domino fuiſſe legitur. Reſpondeo factum id quidem certe

Dei conſilio, Solomonis peccatum merito punientis, ſed altero peccato. Peccavit enim Ieroboam, qui regnum à Deo promiſſum non patienter expectavit, quomodo David fecerat; ſed per rebellionem occupavit, & occupatum peſſime adminiſtravit. Peccavit item populus, qui Dei conſilium ignorans, contra legem ejus expreſſam defecit à domo Davidis per ſummum ſcelus, & ejus vero & legitimo hæredi alium ſubſtituit. Simile eſt exemplum Iehu de quo jam actum. Proinde tantum abeſt ut hæc exempla faveant Monarchomachis, ut potius in eos poſſint retorqueri κατὰ τὸ βίαιον. Nam ſi ne quidem à Deo juſſi Ieroboam & Iehu aliena regna invaſerunt ſine crimine, quanto gravius ii peccant qui ſine mandato idem audent,

imo

imo contra Dei mandatum.

Iam his rebellionum exemplis, quæ ex Iſraëlitarum decem tribubus petita ſunt, opponatur tribuum Iudæ & Benjamin fides, in legitimos Reges ſuos, id eſt Davidis poſteros, incorrupta; quam Deus remuneravit ampla mercede. Nam Iudæ Regnum ſtetit diutius, nec iis malis fuit obnoxium, quæ Regum & Legum mutationes ſæpe ſequuntur. Vnd illud Salomonis Prov. 28. 2 *Propter peccata terræ multi Prin cipes ejus.* Quaſi Principum cre bra mutatio ſit inter pœna peccatorum. Et cum Iſraëlita in Mediam & Aſſyriam à Sal manaſſare abducti ita perierint ut eorum neque vola, nequ veſtigium ſuperfuerit: Iudæo reduxit Deus ex captivitate Ba bylonica, & per multa deind ſæcula in terra ſua ſalvos præ

ſtit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ſtitit & incolumes. Hoc potiſſimum, quod vera Religio quam illi ſtatim corruperunt, in his manſit ſarta & tecta. Quin ſi poſt Chriſtum defecerunt, ab Apoſtolo docemur eorum defectionem non fore perpetuam; & *poſtquam gentium plenitudo introïerit, totum Iſraëlem ſervatum iri*, id eſt Iſraëliticas illas tribus quæ à Chriſto defecerunt. Nec ſine ſpeciali providentia, poſt tam longam diſperſionem, & tot labores exantlatos, tamen hodieque perſtant, civili victu & legibus ab omnibus populis ſeparati, originis ſuæ hiſtoriam inde ab orbe condito ſervantes.

Nempe erga Davidem & ejus poſteros eadem eſt ſervata fides, quam ille Saüli præſtiterat: quod quia huc maxime facit, accuratius eſt perpendendum. Nam ſi quis Regum propter

pter crimina, potuit ſiſti in jus,
adeoque morte multari, quid-
ni etiam Saül, bis in Deum re-
bellis, quique Sacerdotalem ur-
bem immani ſcelere deleverat,
& uxorem Davidi ereptam al-
teri tradiderat, atque illum
prorſus inſontem atroci bello
perſequebatur? Et cui compe-
tebat hoc jus potius quam Da-
vidi, à Deo in Regem electo &
uncto & inaugurato? Tamen
Davidem virum θεόπνευστον &
ſecundum cor Dei, multo ali-
ter ſtatuiſſe, ex hiſtoria ſacra
conſtat. Saül illum per avia
quærens in ſpeluncam in qua
latebat Deo ſic providente, in-
greſſus eſt ſolus, אסך את רגליו
ad tegendum pedes ſuos, id eſt
ἐπὶ τὴν κατὰ φύσιν, *ad neceſſaria na-*
turæ ut habetur in Ioſepho: in
quo ſtatu Saül Davidi tam erat
obvius, quam Macrino fuit Ca-
racalla. Nec in tanto periculo
vide

videbatur hoſtis infenſiſſimi è medio tollendi occaſio prætermittenda : maxime cum urgerent milites, & reluctantem prope cogerent : revocata etjam in memoriam prophetia, qua Davidi promiſerat Deus, fore ut hoſtem illi *traderet in manus*, ejuſque arbitrio permitteret : eaque tum impleta omnes una voce clamarent, Οὔτοι ἀπόβλητ᾽ ἐστὶ θεοῦ ἐρικύδεα δῶρα, *Ne contemne Dei conceſſum munere donum.* Sed is ad hæc immotus, ſuos graviſſimis verbis tanquam à nefario ſcelere dehortatur. *Abſit*, inquit, *à me ut hoc faciam Domino meo Chriſto Domini, & mittam manum in eum, quia eſt Chriſtus Domini*; ipſa Dei vocatione ad ſacrum & prope Divinum munus ſepoſitus. Quo etiam ſi quis abutatur per proterviam, quomodo Saül & ſimiles, tamen eo

ipſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ipſo quod Rex eſt, debet à civilibus pœnis cenſeri immunis, adeoque ſolius Dei judicio reſervandus eſt. Id enim *unctionis* nomine ſignificari docuimus; non externum illum ungendi ritum. Vnde eſt quod Ioſephus *unctionis* mentione ſuppreſſa, Davidem ideo à cæde Saüilis abſterritum aſſerit, quod eum pro *Domino* & *Rege* haberet. Verba ſunt: οὐ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, οὐδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείαν ἀξιωθέντα: *Iniquum eſſe dixit proprium dominum cædere, eumque adeo quem Deus ad regium faſtigium provehere dignatus erat.* Et rurſus, τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δεινὸν ἀποκτεῖναι, κἂν ᾖ πονηρός. ἥξειν γὰρ αὐτῷ παρὰ τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, *cum grave eſſe dixiſſet Regem à Deo creatum interimere quantumvis pravum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

*Ei enim ultionem tempore ſuo ven-
turam ab eo qui dederat impe-
rium.* Nec multo aliter Chry-
ſoſtomus homilia prima de
Saüle & Davide: Τί λέγεις, φη-
σὶν, ὅτι μιαρὸς καὶ παμμιαρὸς καὶ
μυρίων γέμων κακῶν, καὶ τὰ ἔσχατα
ἡμᾶς διαθεὶς, ἀλλὰ βασιλεύς.
Quid dicis, inquit, *quod ſceleſtus
eſt, & omni ſcelere coinquinatus,
& in nos extrema cogitans, Sed
Rex eſt.* Cætera ibi vide.

Sunt qui Davidem à re licita
conſulto abſtinuiſſe volunt, ut
Regiæ dignitati ſic conſule-
ret, cujus mox futurus erat hæ-
res. Ita ex Ebræis ſtatuit Rab-
bi Levi ben Gerſom. Atque
in eandem ſententiam videtur
propendere Ioſephus, cum Da-
videm Saüli dixiſſe fingit, Ἐγὼ
μὲν ἀπεχόμην δικαίας ἀμύνης.
*Ego quidem à juſta ultione abſti-
nui.* Quaſi Regem ſe perſe-
quentem potuiſſet jure interfi-

cere. Sed ipſius Davidis verba plane aliud præ ſe ferunt. Nempe, Davidem ideo à cæde Saülis abhorruiſſe, quia putavit rem eſſe prorſus impiam & illicitam. *Abſit*, inquit, *à me à Domino ut hoc faciam*: vel ut verbum verbo reddam חלילה לי מיהוה, *prophana res mihi à Domino*, ſupple, *imputetur*, id eſt habear prophanus, & impius, & rei ſacræ prophanatæ reus, ſi hoc fecero. Eodem facit quod Saülem & Dominum ſuum & unctum Domini eſſe obſervat; ut hoc injecto ſcrupulo ſuos contineat in officio. Et quod apud Saülem ſe purgans, *Ab impiis*, inquit, *prodeat impietas*; quaſi dicat impiorum eſſe attentare in vitam Regum. Quid quod ne fimbriam quidem abſcidit veſtis Regiæ ſine morſu conſcientiæ, quia id videbatur ſpeciem habere contumeliæ; quam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

quamvis feciſſet bono animo: nempe ut ſedaret Regis iram in ſe immeritum concitatam, & innocentiam ſuam aſſereret. Itaque Talmudici apud Kimchium negant id impune fuiſſe Davidi: qui ſenex in propriis veſtibus non potuerit incaleſcere, quaſi pœna talionis, quia Regis chlamydem juvenis præciderat. In primis id notandum quod cum Abiſæo comite, rurſus in Regem incidiſſet, in tentorio ſuo gravi ſomno ſopitum, & Abiſæus inſtaret ut capitalem hoſtem, quem ſemel atq; iterum ei tradiderat Deus, confodi pateretur, David in hæc verba reſpondit. *Ne perdas eum, quis enim mittet manum in Chriſtum Domini, & erit innocens?* Quibus verbis diſerte aſſerit rem nullo modo licere. Et 2 Samuel. 2. 15. Amalekitæ ſe Saüli αὐτόχειρα adjutorem fuiſſe
 jactan-

jactanti: *Quomodo*, inquit, *non timuiſti manum extendere ad occidendum Chriſtum Domini?* Et rurſus, *Sanguis tuus ſit ſuper caput tuum; Os enim tuum teſtatum eſt contra te dicendo, Ego occidi Chriſtum Domini.* Quo dicto, illum fruſtra ſe ipſius Saülis rogatu id ſe patraſſe reſponſantem, ſtatim juſſit interfici. Quomodo Domitianus Epaphroditum à libellis capitali pœna condemnavit; quod Nero in adipiſcenda morte manu ejus adjutus exiſtimabatur; ut legere eſt apud Suetonium. Proinde Saüle mortuo, quamvis hoſte infenſiſſimo, nullum in exercitu Davidis lætitiæ ſignum editum eſt. Nemo inceſſit coronatus, ut fit ſublato tyranno. *Lætatur* quidem etiam *juſtus cum videt ultionem* Pſ. 58. 11. Et ipſe David de morte Nabalis Deo gratias egit. 1 Sam. 25. 39. At in morte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

morte Saülis idem mœret veris lachrymis, & leſſum illi facit, in quo ſumma arte vitia omittit, & ſolum virtutes memorat. Et cum Sylla, Marius, Antonius, Octavius eos omnes proſcripſerint qui hoſtibus ſuis aliqua in re faviſſent, David Iabenſibus qui non ſine periculo Saülis cadaver appenſum in muro Scythopoleos ad ſepulturam detraxerant, multas agit gratias, atque id habet beneficii loco, & promittit ſe repenſurum. 2 Sam. 2. 5. 6. Et his artibus ipſe evectus eſt ad Regnum ſtabile, quodque in multa annorum ſæcula in poſteros eſt propagatum.

Poſt Saülem pauci ſunt Reges qui non admiſerint grande aliquod ſcelus, & morte piandum. David ipſe adulterii & cædis reus, ſe filium eſſe mortis agnovit, id eſt morte dignum.

2 Sam.12.5. Et Solomon, ut ut Regum adeoque hominum omnium longe ſapientiſſimus, fœda tamen idololatria in ſenectute ſe polluit: quæ tam altas egit radices, ut altaria ſuper Oliveti montem Aſtarti Kemoſo & Milcomo ab ipſo conſecrata duraverint uſque ad tempora Ioſiæ, quatuor prope ſæculis junioris. Vnde factum eſt ut mons Oliveti pro הר המשחה *mons olei*, eleganti Paronomaſia dicatur הר המשחית *mons corruptionis*. 2 Reg. 23. 13. quia in eo homines per idolorum cultum corrumpebantur. Idem illius legis immemor quæ Regem vetat *multiplicare ſibi uxores, ne à Deo recedat animus ejus*, Deuter.17.17. *ſeptingentas* habuit *uxores*, & *trecentas concubinas*, per quas miſere ſeductus eſt. In Cantico quidem cap.6. verſ.8. *Reginæ* ſolum *ſexaginta* memo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

memorantur, & *concubinæ octoginta.* Sed vel hinc colligas Solomonem hoc canticum ſcripſiſſe nondum ſenem, & à ſcriptionis tempore libidinem ejus creviſſe in immenſum.

Hæc ut ut gravia, tamen levia ſunt præ horrendis ſceleribus quæ à ſucceſſoribus perpetrata ſunt. Ioram feritate pluſquam Scythica, fratres omnes atque alios aulæ proceres interemit. 2 Par. 21. 24. Ioas Zachariam Sacerdotem Iudæos ab idolorum cultu fruſtra revocare conantem in ipſo templi atrio lapidibus juſſit obrui: & regii furoris miniſtri illum videre *per aras ſanguine fœdantem quos ipſe ſacraverat ignes*, 2 Paral. 24. 20. 21. Eodem exemplo Ioachim, Prophetam Vriam ex Ægypto, quo fugerat, retractum gladio percuſſit, & cadaver ejus in vile ſepul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

chrum projecit, Ierem. 26.20. Ozias contra Dei Legem expreſſam auſus eſt in ſacrum locum irrumpere *ut adoleret ſuper altare ſuffitus*: nec ab incœpto potuit arceri, donec ultoris Dei manu percuſſus, ipſe corpus ſuum ſenſerit vitiligine infici, 2 Paral. 26. 16. Achaz *Baali fecit fuſile, filios exuſſit vivos in honorem idoli Moloch*, templi *fores occluſit*, vaſa ſacra diripuit & confregit, ac per omnes Iudææ urbes aras extruxit Diis gentium, 2 Par. 28. 2. &c. Manaſſe pro auctario, non idola modo Deorum, ſed & ſpurciſſimos cinædos in ipſum Templum introduxit, & locum terrarum ſanctiſſimum mutavit in luſtrum Sodomiticum, 2 Reg. 23. 7. Idem vicanos aruſpices, & de circo Aſtrologos, & Iſiacos conjectores, impudenteſque ariolos, magos denique

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

omne genus in comitatu habuit, quos Prophetarum loco in dubiis conſuleret. Et piorum fuſo *ſanguine* totam cruentavit urbem, adeo ut *repleretur* פה לפה *ab angulo ad angulum*, 2 Reg. 21. 16. & 24. 4. Et Eſaiam ipſum ſerra diſſecuit, ut quidem Ebræi volunt: quo reſpexiſſe putatur Apoſtolus Ebr. 11. 37. Denique Regum è ſtirpe David, quinque ſolum exceptis, nemo non fuit idololatra. At in Iſraëliticis Regibus decem tribuum nulla plane fuit exceptio. Omnes coluere vitulos illos quos erexerat Ieroboam in urbibus Dan & Bethel; & iis ſacerdotibus adhæſerunt, quos conſtituerat לשעירים Dæmonibus 2 Par. 11. 15. Achab inſuper edoctus ab uxore Iezabele filia Ithobali Regis Sidoniorum, Belo Tyrio fanum condidit Samarię, & ſacerdotes aſſignavit CCCCL.

& veros Dei Prophetas acriter perſequutus eſt. Taceo qua arte Nabotum inſontem blaſphemiæ reum peregerit, ut illi vineam ſimul cum vita eriperet: & Beelzebub Accaronitarum Deum ab ejus filio conſultum: & quam barbara immanitate Menahem Thapſaci incolas gladio percuſſerit: & prægnantium alvum mediam diſſecuerit: nullo alio crimine in eos concitatus, quam quod venienti portas occluſiſſent, 2 Reg. 15. 17. Et pleroſque illorum regnum uſurpaſſe malis artibus, nec niſi per parricidia, id eſt per calcatum patrem, ſolium conſcendiſſe. Tamen hæc Regum portenta & propudia Iudæi toleraverunt: nec Synedrium majus litem illis intentavit. Nec ceſſantes judices tanquam officii immemores Prophetæ increparunt. Quin in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Regum quantumlibet impiorum percuſſores, graviter eſſe animadverſum, multa exempla nos docuerunt.

Poſt teſtimonia tam multa è Scripturis prolata, Patrum proferre ſententias ſit ſuperfluum, neque noſtri jam eſt otii. Non poſſum tamen quin quædam excerpam ex Can. 74. Concilii quarti Toletani ante A.D. 633.
annos plus mille habiti, quia ad rem maxime facit, ut legenti patebit: poſtquam aperuero qua occaſione conditus fuerit. Inter Gothos in Hiſpania, gentem tum temporis valde aſperam & indomitam, & fere ad finem ſexti poſt Chriſtum Sæculi Ariana labe infectam, bar- A. D. 689.
barus mos inoleverat, Reges ſuos plerumque levi de cauſa deponendi & trucidandi. Sic A. 416. Ataulphus Rex Barcinone *inter familiares fabulas*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

à quodam Vernulfo jugulatus eſt; eidemque ſuffectus Sigericus à ſuis eſt interfectus. Sic A. 452. in Thuriſmodum morbo laborantem, dum chirurgus ſanguinem illi eliciebat, Theodoricus & Fridericus fratres cum aliis irruerunt. Is arrepto Chirurgi ſcalpello (non ſcabello ut perperam habet Iornandes) una manu quam liberam habebat aliquandiu ſe defendit, nec niſi pluribus occiſis ſuccubuit. Euricus etiam ex fratricida Rex factus eſt A. 466. occiſo fratre Theodorico. Ann. 510. Geſelicum à Gundebado Burgundionum Rege victum Theodoricus Gothorum imperio & Ebbanes Theodorici Dux Anno 512. vita exuit. Et A. 531. pari fato Amalaricus cum apud Narbonem adverſus Francos pugnaſſet infœlici ſucceſſu, dum Barcinonem fugere

parat

parat à proprio exercitu per contemptum eſt interemptus. Et Ann. 542. Theudis Rex lethaliter ictus, à quodam qui ſe dementem ſimulabat, moriens adjuravit adſtantes, ut ne percuſſorem interficerent, pœnam talionis in ſe agnoſcens: cum & ipſe olim Ducem ſuum pari proditione necaſſet. Ann. 544. hujus ſucceſſorem Theudiſclum regni proceres Hiſpali inter epulas jugularunt. An. 553. cum quidam Athanagildus regno inhians, Agilæ Regis copias fudiſſet circa Hiſpalim, Gothi veriti ne Romani hujus ſeditionis occaſione Hiſpaniam invaderent, Agila Emeritæ cæſo Athanagildum Regem crearunt. Anno 604. Liubam Recaredi filium, Principem magnæ indolis, in ipſo flore adoleſcentiæ, Vittericus inſontem regno dejecit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

præciſaque dextra occidit. Sed ipſe viciſſim A. 610. ſuorum conjuratione inter epulas occiſus eſt. A. 624. Siſebuto regi clariſſimo veneni hauſtu, ut putatur, ſublato & Recaredo filio poſt ſeptimum menſem denato ſucceſſit Suintilla, ſed haudquaquam pari gloria. Cujus cum Gothos puderet pœniteretque, Fiſenandum regni æmulum ope Dagoberti Francorum Regis A. 1031. illi ſubſtitui paſſi ſunt non illibenter. Siſenandi hujus Anno tertio Toleti celebratum eſt Concilium de quo diximus, pro generali ab Hiſpanis habitum, quia ex tota Hiſpania, & Narbonenſi Gallia ad illud convenerant Epiſcopi LXX. Iſidoro Hiſpalenſi præſide, viro tum magni nominis. Hi qua ratione Gothicos in poſterum furores compeſcerent non immerito ſolliciti,

citi, canonem ſanciverunt cujus initium tale eſt. *Poſt inſtituta quædam Eccleſiaſtici ordinis, vel decreta quæ ad quorundam pertinent diſciplinam, poſtrema nobis cunctis Sacerdotibus ſententia eſt, pro robore noſtrorum Regum & ſtabilitate Gentis Gothorum, Pontificale ultimum ſub Deo judice ferre decretum. Multarum quippe gentium (ut fama eſt) tanta extat perfidia animorum, ut fidem Sacramento promiſſam Regibus ſuis obſervare contemnant, & ore ſimulent juramenti profeſſionem, dum retineant mente perfidiæ impietatem. Iurant enim Regibus ſuis, & fidem, quam pollicentur, prævaricantur: nec metuunt volumen illud judicii Dei, per quod inducitur maledictio, multaque pœnarum comminatio ſuper eos qui jurant in nomine Dei mendaciter. Quæ ergo ſpes talibus populis contra hoſtes laborantibus erit?* Zach. 5. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Quæ fides ultra cum aliis gentibus in pace credenda? Quod fœdus non violandum? Quæ in hoſtibus jurata ſponſio ſtabilis permanebit, quando nec ipſis propriis Regibus juratam fidem ſervant? Quis enim adeo furioſus eſt, qui caput ſuum manu ſua propria deſecet? Illi (ut notum eſt) immemores ſalutis ſuæ, propria manu ſeipſos interimunt, in ſemetipſos ſuoſque Reges proprias convertendo vires. Et cum Dominus dicat, Nolite tangere Chriſtos meos, *& David,* Quis, *inquit,* extendet manum ſuam in Chriſtum Domini & innocens erit? *illis nec vitare metus eſt perjurium, nec Regibus inferre exitium. Hoſtibus quippe fides pacti datur nec violatur. Quod ſi in bello fides valeat, quanto magis in ſuis ſervanda eſt? Sacrilegium quippe eſt ſi violetur à gentibus Regum ſuorum promiſſa fides; quia non ſolum in eos fit*

pacti

pacti transgreſſio, ſed & in Deum, in cujus nomine pollicetur ipſa promiſſio. Inde eſt quod multa regna terrarum cœleſtis iracundia ita permutavit, ut pro impietate fidei & morum, alterum ab altero ſolveretur. Et paulo poſt. *Quod ſi divinam iracundiam vitare volumus & ſeveritatem ejus ad clementiam provocare cupimus, ſervemus erga Deum religionis cultum atque timorem, cuſtodiamus erga Principes noſtros pollicitam fidem atque ſponſionem. Non ſit in nobis ut in quibuſdam gentibus, infidelitatis ſubtilitas impia, non ſubdolæ mentis perfidia, non perjurii nefas, & conjurationum nefanda molimina. Nullus apud nos præſumptione regnum arripiat, nullus excitet mutuas ſeditiones civium, nemo meditetur interitus Regum*, &c. *Quod ſi hæc admonitio mentes noſtras non corrigit, & ad ſalutem communem cor*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

noſtrum nequaquam perducit, audi ſententiam noſtram. Quicunque ergo ex nobis vel totius Hiſpaniæ populis, qualibet conjuratione vel ſtudio Sacramentum fidei ſuæ, quod pro patriæ gentiſque Gothorum ſtatu, vel conſervatione Regiæ ſalutis pollicitus eſt, temeraverit, aut Regem nece attrectaverit, aut poteſtate regni exuerit, aut præſumptione tyrannica regni faſtigium uſurpaverit, Anathema ſit in conſpectu Dei Patris & Angelorum, atque ab Eccleſia Catholica quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Chriſtianorum alienus, nec partem habeat juſtorum, ſed cum Diabolo & Angelis ejus æternis ſuppliciis condemnetur una cum eis qui eadem conjuratione nituntur. Hoc anathema coram univerſo clero & populo cum tribus vicibus clara voce intonaſſent, *ab univerſo clero & populo dictum*

eſt;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

eſt; Qui contra hanc veſtram definitionem præſumpſerint, Anathema Maranatha, hoc eſt perditio in adventu Domini ſint, & cum Iuda Iſcarioth partem habeant ipſi & ſocii eorum, Amen. Et Epiſcopalis hic Canon Gothos eorum Regum, quos diximus, ſucceſſoribus ſubditos, deinceps in officio ſuo ſic continuit, ut ſubſequentium Regum nullum trucidaverint, ac ne depoſuerint quidem; præter Vitizam monſtrum hominis, omni ſcelerum ac libidinum genere inquinatiſſimum.

Cum probaverim hactenus ſummum Principem eſſe αὐτόνομον & à ſolo Deo pendere, ſolum hoc addo pro mantiſſa, quod ſi liceret in Regem ideo inſurgere, quia malus eſt, & poteſtate ſua abutitur, non tamen id expedire, & populo eſſe conſultius ut ab iis remediis abſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

abſtineat, quæ plerumque morbo ipſo pejora ſunt, quibuſque adeo vulnus exaſperatur potius quam ſanatur. Ea mala toleranda ſunt, quæ ſine magna pernicie non poſſunt emendari. Itaque Chriſtus *ex agro* ſuo *Zizania* vetat *evelli, ne ſimul cum eis triticum eradicetur*. Et Ioabo proditionis & homicidii reo pepercit David, quia illum ſine periculo non putavit poſſe puniri, nec ſapientis eſſe id aggredi quod non poſſit exequi. 2 Sam. 3. 39. Præſtat unius hominis ſcelera eſſe impunita, quam innumeros inſontes certo exitio exponere: quod ab illis fere fit qui in Reges quid moliuntur. Neque enim expectandum eſt ut citati judicio ſe ſiſtant, & plebejorum inſtar unius aut alterius lictoris imperio ſe ſubmittant. Quin copias conſcribi oportet, & multorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

rum ſæpe præliorum aleæ ſubeundæ ſunt, antequam poſſint cogi in ordinem. Vnde magna ſtrages ſequitur & Provinciarum devaſtatio: quod Britannia veſtra vel me tacente clamat. Itaque multo ſatius eſt Dei judicio rem committere, & converti ad preces & lachrymas, quæ vera Chriſtianorum arma ſunt, quam ad ea remedia confugere quæ ſint æquo violentiora.

Iam ſi à theſi libéret ad hypotheſim deſcendere, multa haberem dicenda in defenſionem veſtri Principis: qui & ante bellum ſancte & inculpate vixit, & in ipſo bello ſe geſſit moderate, & *obiit morte juſtorum*, Chriſti & Stephani inſtar preces ad Deum fundens pro percuſſoribus ſuis, & reliquit opus poſthumum, quod veram pietatem ſpirat, & mihi legenti lachry-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

lachrymas non ſemel elicuit. Sed malo ἐπέχειν, ne videar in aliena Republica velle ſapere. Et hæc alii melius præſtabunt quibus res veſtræ ſunt notiores. Quin jam occupavit Salmaſius ὁ μέγας, cujus liber Pariſiis proſtat. Itaque receptui canam poſtquam labem abſterſero, quam Presbyterianis veſtratibus immerito aſpergis.

Ais *hæc illorum eſſe placita, ſanguine veſtri Regis nuper ſancita; Reges dicto minus obedientes poſſe de ſolio deturbari, in carcerem conjici, judicio ſiſti, & tandem per carnificem capite plecti.* Quibus verbis parricidii in Regem veſtrum admiſſi cum in eos crimen impingas, ea haud dubie tibi exciderunt incogitanti, vel nimio contentionis æſtu abrepto. Neque enim rem ignoras plane aliter ſe habere. Nolim quidem Presbyterianos in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

in Regis veſtri negotio ab omni culpa liberare. Se peccaſſe in nonnullis ipſi ut puto non diffitentur. Ita enim in omni bello, *Iliacos intra muros peccatur & extra.* At in Regis vitam eos conſpiraſſe dici non poteſt, cum nihil non egerint ut huic malo irent obviam. Sed quid potuiſſent contra exercitum hominum diverſæ factionis, per quem conquiſitis de cauſis è Parlamento fere omnes excluſi & pulſi ſunt, antequam in Regis caput quicquam decerneretur. Quibus artibus eo deventum ſit habes in libello cui titulus eſt, *Hiſtoria Independentiæ*, ab eo homine ſcripto quem apparet regiis partibus eſſe addictiſſimum. Ibi videre eſt catalogum Parlamenti delegatorum ex ordine Presbyteriano fere CL. quorum alii terrore & minis fugati

ſunt,

ſunt, alii in exilium acti, alii in carcerem conjecti, alii domi ſe continere juſſi, ne per illos ſtaret quominus res ſuccederent ex voto τῶν ἀνυποτάκτων. Et quoties quid gravius in Regem erat decernendum, captata fuiſſe tempora quibus aberant Presbyteriani, ut quos in mitiorem partem ſemper inclinare notum erat. Itaque in eorum ſerie quos non puduit Regem ſuum capitali ſupplicio addicere, ne unum quidem Presbyterianum reperias. Et I. V. A. R. author reſponſi ad Io. Cooke declamationem, qui & regiarum partium eſt, & rei geſtæ apprime gnarus, pag. 57. hæc habet. *Vt de Presbyterianis taceam, quorum pauci, ſi modo ulli in ſupplicium illius* (Regis) *conſpirarunt, an non reliqui fuere Anabaptiſtæ, Independentes & Sectarii?* Quin, quod unum licebat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

bat, illo ipſo menſe quo Rex capite multatus eſt, Presbyterianorum plurimi concionibus è ſuggeſtu, literis, colloquiis, ſcriptis aut Parlamento aut Fairfaxio & cæteris Ducibus oblatis aperte ſignificarunt quam ab hoc facto abhorrerent.

Ex hoc numero Prynnius, vir multis nominibus inſignis & Parlamenti delegatorum unus, in carcere in quo cum pluribus aliis detinebatur, libellum compoſuit Parlamento oblatum Calendis Ianuariis, in quo decem rationibus, iiſque validiſſimis, contendit eos rem illicitam attentare. 1. Quia per Regni Leges crimen eſt læſæ Majeſtatis in primo gradu, ſi quis ſolum cogitet, aut deliberet de depoſitione vel cæde Regis aut ejus Filii primogeniti. 2. Quia in juramento

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

fidelitatis præſtito antequam inter membra Parlamenti admitterentur, profeſſi fuerant ſe Carolum habere pro Angliæ Rege legitimo, qui à nullo poſſet deponi. 3. Quia ſtante Parlamento centies juraverant ſe fideles illi futuros, & ejus Majeſtati tuendæ vitam & bona libenter impenſuros. 4. Quia cum Parlamento Regii exprobrarunt exercitum eſſe coactum ad Regem deponendum & occidendum, proteſtati fuerant falſiſſimam & malitioſiſſimam eſſe hanc accuſationem, & nunquam hoc ſibi veniſſe in mentem, neque vero venturum unquam: quin exercitum ad Regiæ perſonæ defenſionem eſſe collectum. 5. Quia in ſolemni pacto fœderis inter Parlamentum & tria regna initi, magna Sacramenti religione ſe obſtrinxerant ad conſervan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

dam & tuendam Regiæ Majeſtatis perſonam, cum impendio vitæ & fortunarum omnium. 6. Quia licet multi Regum Iudæ & Iſraëlis peſſimi fuerint, tamen exemplum nullum extat Regis à Synedrio aut Populo damnati, aut depoſiti, multo minus occiſi. Nec bene ceſſit Iſraëlitis quod à Roboamo defeciſſent. Et in utroq; Teſtamento fides & obſequium erga Reges commendantur. 7. Quia Parlamentum oppreſſum ſub armata vi tumultuantis exercitus, qui delegatorum multos detinet captivos, plures excluſit, & pene omnes minis & terrore ſui fugavit, non eſt verum Parlamentum, ſed conciliabulum & Senaculum, nec ſibi debet jus arrogare de rebus tantis deliberandi. 8. Quia hoc æternum inuret Religioni noſtræ dedecus, quæ non ſe

polluerat hactenus depoſitione, aut cæde cujuſquam Principis, multo minus Proteſtantis Regis, qualis ille erat, moderatæ & ſobriæ vitæ, & à tyrannide alieni. 9. Quia Scotia & Hibernia non minus juris habent in Regem quam Anglia: Et Scoti ea lege illum tradiderunt, ut ne perſonæ ejus vis fieret ſecundum fœdus. 10. Quia in Hiſtoria regni nullum extat exemplum facti ſimilis. Hæc ille & multo plura, ſcriptor mire nervoſus, cujus *verba ſunt ſtimuli & clavi in altum defixi.*

Die 5. Ianuarii, ſimilem libellum Fairfaxio obtulit Io. Gauden Theologiæ Doctor, etiam ipſe Presbyterianus, quo & Dei & Regni Leges, & Davidis & Chriſti & Apoſtolorum exempla opponit, tam præcipiti conſilio, & Regii carceris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

tædia, per quæ ſit abunde expiatum, ſi quid à Rege peccatum eſt.

Sed ne quis privatorum ſolum putet hæc fuiſſe judicia, Ian. die 17. eidem Fairfaxio oblata eſt Petitio, cui ſubſcripſerant Presbyteriani Paſtores è Londinenſi provincia numero XLVII. In ea gravius expoſtulant quod exercitus vim faciat tam Regi quam Parlamento, contra Dei verbum expreſſum & ſacramenta toties repetita. Et Dei judicia proponunt in perjuros, & fœdifragos: & Proteſtantium Theologorum conſenſum in iis confutandis & execrandis, qui quocunque prætextu inſurgunt in legitimos Magiſtratus & Regum perſonas cædi devovent. Addunt non eſſe cur turgeant ob præteritos ſucceſſus, nec ab eventu facta probanda, nec præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

texendum eſſe Spiritus impulſum, in iis quæ Lege ſua Deus vetat. Et concludunt hanc ſe doctrinam ex Dei verbo hauſiſſe, nec ab ea conſtanter docenda ullis minis poſſe abſterreri. Hæc Londinenſes Presbyteriani.

Interim Ordinum Belgii Fœderatorum Oratores nihil reliquerunt intentatum. Scoti etiam per Legatos prolixe interceſſerunt, pacta ſubinde commemorantes; nec ſe aliter Regem tradidiſſe quam ea conditione, *ut ne quid noxæ regiæ perſonæ intentaretur, nec minus Majeſtati quam ſaluti Regiæ proſpiceretur; & ex Regiis palatiis ipſi pateret una aliqua baſilica, unde tentari poſſet argumentis ab utraque natione, ad propoſitiones utriuſque regni ratihabendas*. Et cum nulla daretur cæcum exſuperare poteſtas conſilium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Legati prudenter ſeceſſerunt, ne præſentia ſua huic facto, aut adhærere aut connivere viderentur. Quin poſt Regis parricidium Scoti Presbyteriani à percuſſorum tabernaculis receſſerunt, & Regem ſucceſſorem tam per literas, quam per legatos ad ſe invitarunt, ſe debitum illi obſequium exhibituros demiſſiſſimis verbis polliciti. Mihi ipſi cum Scotiæ legatis in hac urbe familiare fuit colloquium, quo illos deprehendi nihil ſpirare quam fidem & obſequium erga Regem ſuum. Vidi & Scotici Parlamenti literas Edimburgi datas Auguſti die 7. in quibus hæc habentur. *Majeſtati tuæ diſſimulare non poſſumus, nos non ſine cauſa mirari, cur cunctatus ſis hactenus, neque dum mentem tuam nobis aperueris; dum Adverſarii* * *Patris tui & legitimi Regis noſtri par-*

* *the murtherers of your Royal father and our native King.*

parricidæ, ita ſtrenui ſunt & induſtrii, & tam domi quam foris nihil relinquunt intentatum, vel ut ſibi famam concilient, vel ut tuo nomini apud populum officiant. Et in Nationalis Synodi literis Edimburgi datis die 6. Auguſti, Presbyteriani Paſtores ita loquuntur: * *Vt ex animo abominamur & deteſtamur horribile illud factum Sectariorum contra Regis vitam tui Patris nuper ſupremi noſtri Domini; Ita ſincere & ſerio optamus ut vetus hujus Regni regimen Monarchicum ſtabiliatur & floreat in perſona tuæ Majeſtatis, omnibus diebus vitæ noſtræ, & in regali tua familia propagetur, quæ per Dei providentiam ſine ulla ceſſatione ſuper nos & majores noſtros per tot generationes regnavit, ex quo in regnum erecti ſumus.* Sed & ante quatriduum Regem veſtrum ſalutavimus hac iter facientem ut

* *As VVe doe from our harts abominate and deteſt rhat horrid fact of the ſectaries againſt the life of your Royal father our late ſoveraigne.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ut Bredam ſe conferret, cum Scotorum delegatis de inauguratione ſua acturus. Et cum bono Deo ſperamus rem ſucceſſuram: quia non minus illorum quam Regis intereſt ut ſuccedat, atque omnes tam divinæ quam humanæ rationes in id conſpirant, ut ne colloquium fruſtra inſtituatur, nec ſine fructu abrumpatur.

Nos quod attinet, ad primum perpetratæ rei nuntium *ſævus circumſtitit horror.* Mox lachrymis & mœſtitiæ nos totos tradidimus, publicoque & acerbo luctu Regi veſtro parentavimus. Pigebat Regem maximum & piiſſimum & erga noſtros optime affectum, tam indigno mortis genere periiſſe in flore ætatis, à propriis ſubditis poſt tam largas conceſſiones illis liberaliter indul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

tas, ea perpeſſum, quæ nequidem attentaſſent hoſtes immaniſſimi. Verebamur etiam ne facti atrocitas ab iis admiſſi quos vulgus putat eandem profiteri nobiſcum religionem, labem Eccleſiis noſtris aſpergeret, quam nulla deleret ætas, & ne doctrinæ imputarentur vitia perſonarum. Quod malum ut præverteremus, Paſtores toto Galliæ regno celeberrimi tam privatim quam è ſuggeſtu, hoc facinus uno ore deteſtati ſunt, ut Verbi Divini regulis è diametro oppoſitum. Et greges ſuos ſedulo monuerunt ut ab hoc fermento ſibi caverent, neque in exemplum traherent crimen ab iis perpetratum, quos Nationalis noſtra Synodus expreſſo canone pridem proſcripſit. Nonnulli etjam ſcriptis editis mentem ſuam latius explicarunt, ut Rupellen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

pellenſis paſtor celeberrimus Vincentius, & nuperrime Heraldus noſter Alenconienſis Paſtor eximius. Alius item tam in Anglia quam apud nos magni nominis qui in Gallicæ verſionis Præfatione ad Petitionem XLVII Paſtorum Londinenſium ait, *poſt Chriſtum crucifixum nullum atrocius crimen uſpiam eſſe admiſſum, & univerſam terram eo concuti, & bonos omnes ad luctum provocari uſque ad mundi finem duraturum.* Sed nec alii præter Paſtores officio ſuo defuerunt. In hac ipſa urbe Ampliſſimi viri Dominus de Petiville & Dominus de Brieux, hic olim in Metenſi, ille hodieque in Rothomagenſi Curia Senatores integerrimi, elegantiſſimis verſibus veſtro Regi juſta fecerunt, quibus percuſſorum immanitatem pleno ore execrantur. Et Rothomagen-

ſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ſis Medicus Porræus πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, Regii operis interpres venuſtiſſimus, idem uberrime præſtitit in Epiſtola ad Regem veſtrum, & Præfatione ad Lectorem verſioni ſuæ præfixis.

Quin diu ante rem geſtam, Genevæ paſtor ubique notus, Ioannes Deodatus ὁ μακαρίτης, Epiſtola de rebus Anglicanis edita, Parlamenti proceres ad obſequium Regi ſuo exhibendum incitaverat. Et non minus candore morum quam lectione prope infinita inſignis David Blondellus, in Apologiæ pro Hieronymo Præfatione ad Rectores Eccleſiarum data Idibus Martiis A. 1646. Paſtores Scotos nominatim his verbis compellaverat: *Chriſtiana modeſtia, pacificiſque conſiliis, perpetuiſque fidæ veſtræ in Regiam Majeſtatem obſervantiæ exemplis*

aſperas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

aſperas voces refellite,&c. Item: *Fateatur continuis experimentis evictus orbis, nec verum nunc, nec neceſſarium eſſe, vel fuiſſe unquam, qui ægre Epiſcopos ferant, ægrius Reges ferre: qui nullos admittant, nec Regiam poteſtatem ex animo admittere: cum nulli magis Regem ſuum poſt Deum primum, adeoque nulli hominum ſecundum, ſolo Deo minorem, eoque ipſo ſupra omnes regni homines conſtitutum & crediderint & credant, & verbis ac factis doceant, quam qui Epiſcopos nullos diœceſeon Præſules ac fere Reges habent.* Heraldus denique noſter quem Londinenſes precibus ſuis ægre à nobis impetraverant, ſeditioſas voces reprimere, & animos à fide & obſequio Regi debito jam abalienatos blande revocare conatus, cum iſta libertate vitæ diſcrimen adiiſſet, mutata velificatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

ficatione coactus eſt ad ſuos poſtliminio reverti.

Plura poſſem afferre hujus generis. Sed hæc plus ſatis evincunt, noſtros in hoc negotio multo aliter eſſe affectos, quam vos putaſtis hactenus. Itaque ſi in tanta luce cæcutire pergitis, & tam iniquis ſuſpicionibus noſtros premere, & ſimilibus de cauſis à noſtra communione abſtinere, rem facietis Chriſtiana charitate prorſus indignam. Maxime cum nullam dederimus occaſionem id ſuſpicandi. Interim quod ſolum poſſumus, vobis fauſta omnia comprecamur, & Regi veſtro, qui hac iter faciens nos ſemel atque iterum alloquio ſuo dignatus, reſponſionem gravitate & acumine, ingenii ſui ſpecimen edidit non vulgare, & ipſo vultu viſus eſt portendere Imperium, & in

in eam ſpem nos erexit fore ut graviſſimis quibus conflictatur moleſtiis brevi eluctetur, nec cedat ulli majorum tam fortunæ quam animi bonis. Quidni enim omnia ſperemus de Principe magnæ indolis, *qui ſortem antevenit meritis, virtutibus annos*, cuique adeo pietatis prima cura eſt. *Non ſemper imbres nubibus hiſpidos manant in agros. Iuſti tribulationes multæ ſunt, ſed ex omnibus illis eum eripit Dominus*: Et *tandem bona cauſa triumphat.* Scoti jam ultro illum ambiunt. Et in Hibernia Marchionis Ormondii virtus pleroſque in officio continet. Denique in ipſa Anglia multos audio redire ad ſanam mentem. Atque ipſos hujus Tragœdiæ authores ad meliora conſilia inflectet Deus quandocunque libuerit; quod mecum boni quotquot ſunt votis omni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

omnibus exoptant. Vale. Datum Cadomi IV. Non. Mart. A.D. cIↄ Iↄ cL.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 B 19